משנה · ראשונים · ברטנורא · סדר נזיקין

# ברטנורא על משנה עדיות

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# ברטנורא על משנה עדיות

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ברטנורא-על-משנה-עדיות/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

# תוכן העניינים


**פרק א** ..... 5
משנה א ..... 5
משנה ב ..... 6
משנה ג ..... 6
משנה ד ..... 7
משנה ה ..... 7
משנה ו ..... 7
משנה ז ..... 7
משנה ח ..... 7
משנה ט ..... 8
משנה י ..... 9
משנה יא ..... 9
משנה יב ..... 10
משנה יג ..... 10
משנה יד ..... 10
**פרק ב** ..... 11
משנה א ..... 11
משנה ב ..... 12
משנה ג ..... 12
משנה ד ..... 13
משנה ה ..... 14
משנה ו ..... 14
משנה ז ..... 15
משנה ח ..... 15
משנה ט ..... 15
משנה י ..... 16
**פרק ג** ..... 16
משנה א ..... 16
משנה ב ..... 17
משנה ג ..... 17
משנה ד ..... 17
משנה ה ..... 18
משנה ו ..... 18
משנה ז ..... 18
משנה ח ..... 18
משנה ט ..... 19
משנה י ..... 19
משנה יא ..... 19
משנה יב ..... 20
**פרק ד** ..... 20
משנה א ..... 20
משנה ב ..... 21
משנה ג ..... 21
משנה ד ..... 21
משנה ה ..... 22
משנה ו ..... 22
משנה ז ..... 23
משנה ח ..... 23
משנה ט ..... 24
משנה י ..... 24
משנה יא ..... 25
משנה יב ..... 26
**פרק ה** ..... 26
משנה א ..... 26
משנה ב ..... 27
משנה ג ..... 28
משנה ד ..... 28
משנה ה ..... 28
משנה ו ..... 28
משנה ז ..... 29
**פרק ו** ..... 30
משנה א ..... 30

משנה ב ..... 30
משנה ג ..... 31
**פרק ז** ..... 33
משנה א ..... 33
משנה ב ..... 33
משנה ג ..... 33
משנה ד ..... 33
משנה ה ..... 34
משנה ו ..... 34
משנה ז ..... 34
משנה ח ..... 35
משנה ט ..... 35
**פרק ח** ..... 36
משנה א ..... 36
משנה ב ..... 36
משנה ג ..... 37
משנה ד ..... 37
משנה ה ..... 38
משנה ו ..... 38
משנה ז ..... 38

# פרק א

## משנה א

**שַׁמַּאי אוֹמֵר כָּל הַנָּשִׁים דַּיָּן שְׁעָתָן**. כָּל הַנָּשִׁים הָרוֹאוֹת דָּם, דַּיָּן שְׁעָתָן לְטַמֵּא טָהֳרוֹת שֶׁנִּגְעוּ בָּהֶן מִשְּׁעַת רְאִיָּתָן וְאֵילַךְ. וְלֹא אָמְרִינַן מִקַּמֵּי הָכִי נַמִּי הָוְה דָּם וְכָתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם הֶעֱמִידוּהוּ וְהָיְתָה טְמֵאָה מִקְּדֶם שֶׁכָּל הַנָּשִׁים מְטַמְּאוֹת בַּבַּיִת הַחִיצוֹן וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָצָא הַדָּם לַחוּץ. וְטַעֲמָא דְשַׁמַּאי דְּלָא חָיֵישׁ דִּלְמָא מִקַּמֵּי הָכִי הָוְה דָּם, שֶׁאִם אַתָּה אוֹמֵר כֵּן, לִבּוֹ שֶׁל אָדָם נוֹקְפוֹ תָּמִיד בִּשְׁעַת בִּיאָה וּפוֹרֵשׁ מֵאִשְׁתּוֹ וְנִמְצֵאתָ מְבַטֵּל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה:

**מִפְּקִידָה לִפְקִידָה**. בָּדְקָה הַיּוֹם וּמָצְאָה טְהוֹרָה וּבָדְקָה לְסוֹף שָׁבוּעַ וּמָצְאָה טְמֵאָה, חוֹשְׁשִׁים לְמַגָּעָהּ מִבְּדִיקָה רִאשׁוֹנָה וְאֵילַךְ, שֶׁמָּא עִם סִלּוּק יָדֶיהָ רָאֲתָה וְכָתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם הֶעֱמִידוּהוּ. וּלְבִטּוּל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה לֹא חָיְשִׁינַן, דְּדָוְקָא לַטָּהֳרוֹת הוּא דִּמְטַמְּאִינַן לְהוּ מִפְּקִידָה לִפְקִידָה, וְלֹא לְבַעְלָהּ. וְשַׁמַּאי אוֹמֵר, אִי מְטַמֵּאת לָהּ לַטָּהֳרוֹת, לִבּוֹ נוֹקְפוֹ וּפוֹרֵשׁ נַמִּי מִתַּשְׁמִישׁ:

**לֹא כְדִבְרֵי זֶה וְלֹא כְדִבְרֵי זֶה**. לֹא כִּדְבָרֵי שַׁמַּאי דְּמַקֵּל טְפֵי וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה סְיָג לִדְבָרָיו, וְלֹא כִּדְבָרֵי הִלֵּל שֶׁהִפְרִיז עַל מִדּוֹתָיו וּמַחְמִיר יוֹתֵר מִדַּאי, דְּוַדַּאי כֻּלֵּי הַאי יָמִים רַבִּים לֹא מוֹקְמֵי כָּתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם דָּם:

**מֵעֵת לְעֵת מְמַעֲטָת עַל יַד מִפְּקִידָה לִפְקִידָה**. שְׁנֵי זְמַנִּים הֻזְכְּרוּ בָּאִשָּׁה לְטַמֵּא טָהֳרוֹת לְמַפְרֵעַ, וְהַלֵּל אַחַר הַקַּל שֶׁבִּשְׁנֵיהֶן. אִם מִפְּקִידָה לִפְקִידָה יוֹתֵר עַל מֵעֵת לְעֵת, הַלֵּל אַחַר מֵעֵת לְעֵת וְלֹא תְטַמֵּא אֶלָּא טָהֳרוֹת שֶׁנִּגְעָה מֵאֶתְמוֹל בַּשָּׁעָה הַזֹּאת. וְאִם מֵעֵת לְעֵת יוֹתֵר עַל מִפְּקִידָה לִפְקִידָה, כְּגוֹן שֶׁבָּדְקָה עַצְמָהּ שַׁחֲרִית וּמָצְאָה טְהוֹרָה וְעַרְבִית מָצְאָה טְמֵאָה, לֹא מְטַמְּאִינַן אֶלָּא הָנָךְ טָהֳרוֹת דְּמִבְּדִיקַת שַׁחֲרִית וְאֵילַךְ. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

**עַל יַד**. אַחַר. כְּמוֹ וְעַל יָדוֹ הֶחֱזִיק, בְּסֵפֶר עֶזְרָא ב' [נֶחֱמְיָה ג], שֶׁהוּא כְּמוֹ וְאַחֲרָיו הֶחֱזִיק [שָׁם טז]:

**וָסָת**. קְבוּעַ, שֶׁנִּקְבַּע לָהּ זְמַן הָאֹרַח שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים, וּבָדְקָה בְּשָׁעַת וִסְתָּהּ וּמָצְאָה טְמֵאָה, דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ, וְלֹא חָיְשִׁינַן דִּלְמָא מִקַּמֵּי הָכִי הָוָה, דְּוַדַּאי אֹרַח בְּזִמְנוֹ בָּא:

**וְהַמְשַׁמֶּשֶׁת בְּעֵדִים הֲרֵי זוֹ כִּפְקִידָה**. תַּרְתֵּי קָתָנֵי, וְהָכִי קָאָמַר, וּמְשַׁמֶּשֶׁת בְּעֵדִים, כְּלוֹמַר מִצְוָה עַל כָּל אִשָּׁה לְשַׁמֵּשׁ בִּשְׁנֵי עֵדִים שֶׁבּוֹדֶקֶת בָּהֶן, אֶחָד לִפְנֵי תַּשְׁמִישׁ וְאֶחָד לְאַחַר תַּשְׁמִישׁ:

**הֲרֵי זוֹ כִּפְקִידָה**. הָעֵד שֶׁלְּאַחַר תַּשְׁמִישׁ הֲרֵי הוּא כִּפְקִידָה:

**מְמַעֲטָת עַל יַד מֵעֵת לְעֵת וְעַל יַד מִפְּקִידָה לִפְקִידָה**. דְּמַהוּ דְתֵימָא שֶׁמָּא תִּרְאֶה טִפַּת דָּם כְּחַרְדָּל וּתְחַפֶּנָּהּ שִׁכְבַת זֶרַע וְלֹא לֶהֱוֵי כִּפְקִידָה, קָא מַשְׁמַע לָן מַתְנִיתִין דְּעֵד שֶׁלְּאַחַר תַּשְׁמִישׁ הֲוָה כִּפְקִידָה. אֲבָל הָעֵד שֶׁלִּפְנֵי תַּשְׁמִישׁ אֵינוֹ כִּפְקִידָה, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהִיא מְהוּמָה לְבֵיתָהּ, כְּלוֹמַר בְּהוּלָה לְשַׁמֵּשׁ, אֵינָהּ מַכְנֶסֶת אוֹתוֹ לַחוֹרִין וְלַסְּדָקִין:

## משנה ב

**מִקֵּב לְחַלָּה**. עִסָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קַב חֵיבֶת בְּחַלָּה:

**קַב וּמֻחֲצָה חַיָּבִים בְּחַלָּה**. שֶׁהֵן שִׁבְעָה לֶגִין וּבֵיצָה וְחֹמֶשׁ בֵּיצָה, לְמִדָּה מִדְּבָרִית. וְהוּא עֹמֶר לַגַּלְגֹּלֶת עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁחַיָּב בְּחַלָּה, כְּדִכְתִיב (במדבר טו) רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם, כְּדֵי עִסַּת מִדְבָּר. וְהוֹסִיפוּ שְׁתוּת בַּיְרוּשַׁלְמִיּוֹת, וְנִמְצְאוּ שֵׁשׁ מִדְבָּרִיּוֹת נִכְנָסִים בְּחֻמֵּשׁ יְרוּשַׁלְמִיּוֹת, וְלֹג הַנִּשְׁאָר וּבֵיצָה וְחֹמֶשׁ בֵּיצָה עוֹלִים לְלֹג יְרוּשַׁלְמִי. שֶׁהַלֹּג מִדְּבָרִי שִׁשָּׁה בֵּיצִים, תִּתְּנֵם בְּחֻמֵּשׁ בֵּיצִים גְּדוֹלוֹת, נִמְצָא הַלֹּג חָסֵר בֵּיצָה גְּדוֹלָה, תֵּן בֵּיצָה וְחֹמֶשׁ בֵּיצָה תַּחַת הַבֵּיצָה גְּדוֹלָה, שֶׁהַחֹמֶשׁ בֵּיצָה שֶׁהוּא שְׁתוּת מִלְּבַר נוֹסֵף עַל הַבֵּיצָה, נִמְצְאוּ שֵׁשׁ בֵּיצִים גְּדוֹלִים שֶׁהֵן לֹג גָּדוֹל, הֲרֵי הֵן שִׁשָּׁה לֶגִים גְּדוֹלִים שֶׁהֵן קַב וּמֻחֲצָה:

**מִשֶּׁהִגְדִּילוּ הַמִּדּוֹת**. זוֹ הִיא מִדָּה צִפּוֹרִית, שֶׁהוֹסִיפוּ שְׁתוּת עַל שֶׁל יְרוּשַׁלְמִית, נִמְצְאוּ הַשִּׁשָּׁה לֶגִין חֲמִשָּׁה, שֶׁהֵן חֲמֵשֶׁת רִבְעֵי קַב, שֶׁהַקַּב אַרְבָּעָה לֶגִין:

**חֲמִשָּׁה וְעוֹד חַיָּבִים**. דְּקֻסְבָּר רַבִּי יוֹסֵי, מִדָּה מִדְּבָרִית הָיוּ בֵּיצִים גְּדוֹלוֹת מִשֶּׁלָּנוּ אֶחָד מֵעֶשְׂרִים בְּבֵיצָה לְכָל בֵּיצָה. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים, דְּקַב וּמֻחֲצָה יְרוּשַׁלְמִי דְּהַיְנוּ שִׁשָּׁה לֶגִין יְרוּשַׁלְמִיּוֹת שֶׁהֵן שִׁבְעָה לֶגִין וּבֵיצָה וְחֹמֶשׁ בֵּיצָה מִדְּבָרִיּוֹת, הֵן שְׁעוּר חַלָּה. וְהֵן אַרְבָּעִים וְשָׁלֹשׁ בֵּיצִים וְחֹמֶשׁ בֵּיצָה. וְרַמְבַּ"ם אִזֵּן וְחָקַר וְתִקֵּן וּבָדַק וּמָצָא שֶׁמִּשְׁקַל חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים דְּרַהֲ"ם מִקֶּמַח חִטִּים הוּא שִׁעוּר הַקֶּמַח הַחַיָּב בְּחַלָּה. וּמִשְׁקַל הָדְּרַהֲ"ם יָדוּעַ בְּמִצְרַיִם הַיּוֹם וּבְכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא מִשְׁקַל שִׁשִּׁים וְאֶחָד גַּרְגִּירֵי שְׂעֹרוֹת בְּקֵרוּב:

## משנה ג

**הֵין**. שְׁנֵים עָשָׂר לֶגִין:

**פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה**. אִם נָפְלוּ בְּתוֹכוֹ קֹדֶם שֶׁנִּשְׁלַם שִׁעוּרוֹ. אֲבָל לְאַחַר שֶׁנִּשְׁלַם, אֲפִלּוּ הִשְׁלִיךְ לְתוֹכוֹ כָּל מַיִם שְׁאוּבִים שֶׁבָּעוֹלָם שׁוּב אֵינָן פּוֹסְלִים:

**שָׁחַיָּב אָדָם לוֹמַר בִּלְשׁוֹן רַבּוֹ**. כְּלוֹמַר, הֵין אֵינוֹ לְשׁוֹן מִשְׁנָה אֶלָּא לְשׁוֹן תּוֹרָה, אֶלָּא כָּךְ שָׁמַע מֵרַבּוֹתָיו שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן. וְרַמְבַּ"ם קִבֵּל מֵאֲבִיו זַ"ל שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁהָיוּ שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן גֵּרֵי צֶדֶק לֹא הָיוּ יְכוֹלִין לְהוֹצִיא מִפִּיהֶן מִלַּת הֵין, וְהָיוּ אוֹמְרִים אֵין בְּמָקוֹם הֵין, כְּדֶרֶךְ בְּנֵי אָדָם עַד הַיּוֹם שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לַחְתֹּךְ בְּאוֹתִיּוֹת [אחה"ע], וְהָיָה הִלֵּל גַּם הוּא אוֹמֵר אִין, כְּמוֹ שֶׁהָיוּ רַבּוֹתָיו שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן גֵּרֵי צֶדֶק אוֹמְרִים:

**גַּרְדִּיִים**. אוֹרְגִים:

**מִשַּׁעַר הָאַשְׁפּוֹת**. הִזְכִּיר הַתַּנָּא שֵׁם אֻמָּנוּתָן וְשֵׁם שְׁכוּנָתָן, לוֹמַר לְךָ שֶׁלֹּא יִמָּנַע אָדָם עַצְמוֹ מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ. שֶׁאֵין לְךָ אֻמָּנוּת פְּחוּתָה מִן הַגַּרְדִּי, שֶׁאֵי מַעֲמִידִים הֵימֶנּוּ לֹא מֶלֶךְ וְלֹא כֹּהֵן גָּדוֹל, וְאֵין שַׁעַר בִּירוּשָׁלַיִם פְּחוּתָה מִשַּׁעַר הָאַשְׁפּוֹת, וְהִכְרִיעוּ בָּעֲדוּתָן לְכָל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל:

## משנה ד

**שֶׁלֹּא יְהֵא אָדָם עוֹמֵד עַל דְּבָרָיו**. שֶׁלֹּא יְהֵא סַרְבָּן לַעֲמֹד קַיָּם בִּסְבָרָתוֹ:

**אֲבוֹת הָעוֹלָם**. הִלֵּל וְשַׁמַּאי:

## משנה ה

**וְיִסְמֹךְ עָלָיו**. כְּלוֹמַר שֶׁעָשָׂה כְּדִבְרֵי הַיָּחִיד וְהִנִּיחַ דַּעַת הָרַבִּים:

**אֵין בֵּית דִּין**. אַחַר שֶׁיַּעֲמֹד אַחֲרָיו יָכוֹל לְבַטֵּל דִּבְרֵי בֵּית דִּין הָרִאשׁוֹן שֶׁעָשָׂה כְּדִבְרֵי הַיָּחִיד:

**עַד שֶׁיִּהְיֶה גָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן**. בְּחָכְמָה, הַיְנוּ שֶׁרֹאשׁ הַיְשִׁיבָה שֶׁל בֵּית דִּין הָאַחֲרוֹן יִהְיֶה גָּדוֹל בְּחָכְמָה מֵרֹאשׁ הַיְשִׁיבָה שֶׁל רִאשׁוֹן. וּבְמִנְיָן, שֶׁיִּהְיוּ מִנְיַן הַתַּלְמִידִים שֶׁבַּיְשִׁיבָה שֶׁל אַחֲרוֹן מְרֻבִּים מִמִּנְיַן הַתַּלְמִידִים שֶׁבַּיְשִׁיבָה שֶׁל רִאשׁוֹן:

## משנה ו

**לָמָּה מַזְכִּירִין דִּבְרֵי הַיָּחִיד בֵּין הַמְרֻבִּין**. כְּדֵי לְבַטְּלָן. יָחִיד שֶׁלֹּא עָשָׂה שׁוּם בֵּית דִּין כְּדָבָרָיו וְהֵן דְּחוּיִים וּבְטֵלִין, לָמָּה מַזְכִּירִין אוֹתָן כְּלָל. וּמְשָׁנֵי, שֶׁאִם יֹאמַר אָדָם כָּךְ אֲנִי מְקֻבָּל וְיִתְמַהּ כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁאֵין עוֹשִׂין כְּקַבָּלָתוֹ, יֹאמְרוּ לוֹ כְּדִבְרֵי אִישׁ פְּלוֹנִי שָׁמַעְתָּ וְנִדְחוּ דְּבָרָיו:

## משנה ז

**רֹבַע עֲצָמוֹת**. רֹבַע קַב שֶׁל עַצְמוֹת הַמֵּת מְטַמְּאִים בְּאֹהֶל. וּפָחוֹת [מֵרֹבַע] אֵין מְטַמְּאִין אֶלָּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא אֲבָל לֹא בְּאֹהֶל. וְסָבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי דְּרֹבַע קַב מְטַמְּאִים וַאֲפִלּוּ הֵן מְמֻתָּים הָרְבֵּה:

**וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים רֹבַע עֲצָמוֹת מִן הַגָּוִיָּה**. כְּלוֹמַר, מִגּוּף אֶחָד שֶׁל מֵת אֶחָד, וְלֹא מִמֻּתִּים הָרְבֵּה. וַאֲפִלּוּ שֶׁל מֵת אֶחָד אֵין מְטַמְּאִין עַד שֶׁיִּהְיֶה בְּרֹבַע הַקַּב רֹב בְּנָיָן דְּהַיְנוּ רֹב גֹּדֶל הַגּוּף, אוֹ רֹב מִנְיַן עַצְמוֹתָיו שֶׁל אָדָם, וְיִהְיוּ מֵאָה עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ עֲצָמוֹת, שֶׁמִּנְיַן עַצְמוֹתָיו שֶׁל אָדָם מָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה:

**אֲפִלּוּ מֵעֲצָם אֶחָד**. אִם עֶצֶם אֶחָד שֶׁל מֵת מְמַלֵּא רֹבַע קַב, מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. וַהֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל:

## משנה ח

**כַּרְשִׁינֵי תְרוּמָה**. בַּעֲרֵבִי קוֹרִין לָהּ כַּרְסָנָ"א. וְהֵם מַאֲכַל לַגְּמַלִּים וְאֵין בְּנֵי אָדָם אוֹכְלִין מֵהֶם אֶלָּא מִדֹּחַק בִּשְׁנוֹת רָעָבוֹן. וּמַפְרִישִׁין מֵהֶם תְּרוּמָה, הוֹאִיל וְנֶאֱכָלִים לָאָדָם לִפְרָקִים עַל יְדֵי הַדְּחָק. וְאֵינָהּ קְדוֹשָׁה כִּשְׁאָר תְּרוּמוֹת:

**שׁוֹרִין**. אוֹתָן בְּמַיִם:

**וְשָׁפִין**. עַל (בשרן) [הַבָּשָׂר]: בטהרה **בְּטָהֳרָה**.

**בִּנְטִילַת יָדַיִם**. כְּדִין כָּל שְׁאָר אֳכָלִים שֶׁל תְּרוּמָה. שֶׁסְּתָם יָדַיִם שְׁנִיּוֹת הֵן וּפוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה:

**וּמַאֲכִילִין**. לַבְּהֵמָה:

**בְּטֻמְאָה**. וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ אִם מְטַמֵּא אוֹתָן בַּיָּדַיִם בְּשָׁעָה שֶׁמַּאֲכִילָן לַבְּהֵמָה. אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁאֵינוֹ מַאֲכִילָן לַבְּהֵמָה, אָסוּר לְטַמְּאָן בַּיָּדַיִם:

**שׁוֹרִין בְּטָהֳרָה**. שֶׁשְּׁרִיָּתָן בַּמַּיִם מַכְשִׁירָתָן לְקַבֵּל טֻמְאָה, וְאִם שׁוֹרֶה אוֹתָן בְּטֻמְאָה נִמְצָא הֶכְשֵׁרָן וְטֻמְאָתָן בָּאִים כְּאֶחָד. וְזֶה בִּלְבַד אוֹסְרִים בֵּית הִלֵּל, מִשּׁוּם הֶכֵּר כְּדֵי שֶׁיֵּדְעוּ שֶׁהֵן תְּרוּמָה:

**יַאֲכִלוּ צָרִיד**. לְשׁוֹן יֹבֶשׁ. כְּמוֹ צָרִיד שֶׁל מְנָחוֹת, שֶׁהוּא מָקוֹם שֶׁל מְנָחוֹת שֶׁלֹּא הִגִּיעַ שָׁם שֶׁמֶן. אַף כָּאן יֵאָכְלוּ יְבֵשִׁים שֶׁלֹּא יְהֵא עֲלֵיהֶן מַשְׁקֶה בִּשְׁעַת אֲכִילָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִכָּר שֶׁהֶכְשִׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה:

**כָּל מַעֲשֵׂיהֶם בְּטֻמְאָה**. וַאֲפִלּוּ הַשְׁרָיָה. וַהֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל:

## משנה ט

**הַפּוֹרֵט סָלַע מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי**. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְעוֹת נְחֹשֶׁת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּבָא לְפָרְטָן בְּסֶלַע כֶּסֶף לְהַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי מַשָּׂאוֹי הַדֶּרֶךְ:

**בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים בְּכָל הַסֶּלַע מָעוֹת**. אִם בָּא לְפָרְטָן, יָכוֹל הוּא לִפְרֹט כֻּלָּן, וְנוֹתֵן מָעוֹת בִּשְׁבִיל כָּל הַסֶּלַע:

**וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים**. לֹא יִפְרֹט אֶלָּא חֲצָיָן. שֶׁכְּשֶׁיָּבֹא לִירוּשָׁלַיִם יִהְיֶה צָרִיךְ לַפְּרוּטוֹת מִיָּד לְקִנּוֹת צָרְכֵי סְעֻדָּה, וְאִם יָרוּצוּ הַכֹּל אֵצֶל שֶׁלְּחָנִי לִפְרֹט יוֹקִירוּ הַפְּרוּטוֹת, וְנִמְצָא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִפְסָד. לְפִיכָךְ יִשְׁא פְּרוּטוֹת עִמָּהֶן לְהוֹצִיא בְּמִקְצָת, וְלִכְשֶׁיִּכְלוּ יִפְרֹט בַּכֶּסֶף שֶׁבְּיָדוֹ מֵעֵט מֵעֵט. שֶׁקֵּל הוּא חֲצִי סֶלַע:

**אֵין מְחַלְּלִין כֶּסֶף וּפְרוּטוֹת עַל כֶּסֶף**. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲצִי דִּינָר כֶּסֶף שֶׁל מַעֲשֵׂר, וּפְרוּטוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁוִים חֲצִי דִּינָר, לֹא יְצָרְפֵם יַחַד לְחַלְּקָם עַל דִּינָר:

**וַחֲכָמִים מַתִּירִים**. בְּכֹהֲאי גַּוְנָא עַל יְדֵי צֵרוּף פְּרוּטוֹת, כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא חֲצִי דִּינַר כֶּסֶף. אֲבָל לְחַלֵּל דִּינַר כֶּסֶף, וּפְרוּטוֹת שְׁוִין דִּינָר, עַל חֲצִי סֶלַע שֶׁהוּא שְׁנֵי דִּינָרִין, מוֹדִים חֲכָמִים שֶׁאֵין מְחַלְּלִים. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

## משנה י

**הַפּוֹרֵט סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם**. שֶׁהָיָה מַחֲלִיף סֶלַע שֶׁבְּיָדוֹ וְנוֹטֵל פְּרוּטוֹת לְהוֹצִיאָם לְצָרְכֵי סְעֻדַּת מַעֲשֵׂר:

**בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים**. אִם בָּא לְהַחֲלִיף כָּל הַסְּלָעִים שֶׁבְּיָדוֹ בְּמָעוֹת יַחֲלִיף:

**וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לֹא יַחֲלִיף אֶלָּא חֲצָיָן**. שֶׁמָּא לֹא יִשְׁהֶה בָּעִיר עַד שֶׁיּוֹצִיא אֶת כֻּלָּן, וְיַפְקִידֵם בָּעִיר עַד רֶגֶל אַחֵר, וְהַפְּרוּטוֹת מִתְעַפְּשׁוֹת. וְאִם יַחֲזֹר וְיַחֲלִיפֵם בְּסְלָעִים נִמְצָא שֶׁלָּחָנִי מִשְׁתַּכֵּר שְׁתֵּי פְּעָמִים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִפְסָד:

**הַדָּנִים לִפְנֵי חֲכָמִים**. שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי וְשִׁמְעוֹן בֶּן זוֹמָא וְחָנָן הַמִּצְרִי:

**בִּשְׁלֹשָׁה דִינָרִים כֶּסֶף וּבְדִינָר מָעוֹת**. הַסֶּלַע הוּא אַרְבָּעָה דִינָרִים, וּכְשֶׁבָּא לְהַחֲלִיף הַסֶּלַע לֹא יִקַּח אֶלָּא בְּדִינָר אֶחָד פְּרוּטוֹת, וּשְׁלֹשָׁה דִינָרִים יִהְיוּ כֶּסֶף:

**וּבְרִבִּיעִית כֶּסֶף בִּרְבִיעִית מָעוֹת**. בְּדִינָר רְבִיעִי שֶׁל כֶּסֶף לֹא יִקַּח אֶלָּא בִּרְבִיעִיתוֹ מָעוֹת שֶׁל נְחֹשֶׁת וּשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים כֶּסֶף, שֶׁנִּמְצָא לוֹקֵחַ מָעוֹת אֶחָד מִשִּׁשָּׁה עָשָׂר בְּסֶלַע בִּלְבַד:

**אַרְבָּעָה אַסְפְּרֵי כֶסֶף**. הַדִּינָר חֲמִשָּׁה אַסְפְּרֵי, וּמַטְבֵּעַ הוּא בְּאֶרֶץ יָוָן שֶׁעַד הַיּוֹם קוֹרִין לוֹ אַסְפְּר"וֹ. נִמְצָא הַסֶּלַע עֶשְׂרִים אַסְפְּר"וֹ. כְּשֶׁהוּא מְחַלֵּל בְּדִינָר יְחַלְּלֶנּוּ עַל אַרְבָּעָה אַסְפְּר"וֹ כֶּסֶף וְאַסְפְּר"וֹ אֶחָד נְחֹשֶׁת. נִמְצָא לוֹקֵחַ נְחֹשֶׁת אֶחָד מֵעֶשְׂרִים בְּסֶלַע בִּלְבַד:

**יַנִּיחֶנָּה בַּחֲנוּת וְיֹאכַל כְּנֶגְדָּהּ**. לֹא יְחַלֵּל כֻּלָּל עַל פְּרוּטוֹת, שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיַעֲשֶׂה אוֹתָן חֻלִּין. אֶלָּא יַנִּיחַ הַסֶּלַע אֵצֶל הַחֶנְוָנִי וְיֹאכַל כְּנֶגְדָּהּ עַד שֶׁתִּכְלֶה. וַהֲלָכָה כִּדְבְרֵי בֵּית הִלֵּל בִּלְבַד:

## משנה יא

**שֶׁנִּטְלוּ חִפּוּיָיו**. רַבּוֹתַי פֵּרְשׁוּ מִלְּשׁוֹן חָפֵי פּוֹתַחַת [שַׁבָּת דַּף פא], שֶׁהֵם הַשְּׁנַיִם הַבּוֹלְטִים מִן הַמַּפְתֵּחוֹת שֶׁנּוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂמָעֵאל, אַף כָּאן רְגִילִים לַעֲשׂוֹת בַּכִּסֵּא שֶׁל כַּלָּה כְּמִין שְׁנַיִם בּוֹלְטִים כְּדֵי שֶׁיִּסְמְכוּ עֲלֵיהֶן. וְרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ חִפּוּיָיו, פִּתּוּחִין וְצִיּוּרִין שֶׁעוֹשִׂים מֵעֵצִים אוֹ מֵאֲבָנִים וּמַדְבִּיקִין אוֹתָן בְּכִסֵּא הַכַּלָּה:

**בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִים**. דְּאַכַּתִּי חֲזִי לִישִׁיבָה:

**וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין**. דְּלֹא חֲזִי לְכַלָּה, וְהָוֵי כְּנִשְׁבָּר:

**אַף מַלְבֵּן הַכִּסֵּא טָמֵא**. כְּלוֹמַר אַף מַלְבֵּן הַכִּסֵּא בִּפְנֵי עַצְמוֹ בְּלֹא הַכִּסֵּא וּבְלֹא חִפּוּיָיו טָמֵא. כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהַכִּסֵּא בְּלֹא חִפּוּיָיו טָמֵא. מַלְבֵּן, צוּרַת לְבֵנָה מְרֻבַּעַת עוֹשִׂין עַל הַכִּסֵּא וְיוֹשְׁבִין עָלָיו:

**כִּסֵּא שֶׁקְּבָעוֹ בָּעֲרָבָה**. הֵבִיא כִּסֵּא מִמָּקוֹם אַחֵר וּקְבָעוֹ בָּעֲרָבָה דֶּרֶךְ יְשִׁיבָתוֹ. וַעֲרָבָה אֵינָהּ טְמֵאָה מִדְּרָס, דַּחֲזָיָא לְלִישָׁה וְלֹא לִישֵׁב עָלֶיהָ:

**בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין**. דְּלֹא בָּטֵל כִּסֵּא לְגַבֵּי עֲרָבָה:

**וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין**. מִמִּדְרָס, דְּבָטֵל כִּסֵּא לְגַבֵּי עֲרֵבָה. אֲבָל כִּסֵּא הֶעָשׂוּי בְּגוּף הָעֲרֵבָה עַצְמָהּ, מוֹדוּ בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל דְּטָהוֹר:

**שַׁמַּאי אוֹמֵר**. אַף כִּסֵּא הֶעָשׂוּי בָּעֲרֵבָה עַצְמָהּ טְמֵא מִדְרָס:

## משנה יב

**אֶלָּא בְּבָאָה מִן הַקָּצִיר**. כַּמַּעֲשֶׂה שֶׁהָיָה שֶׁהָלְכוּ בְּנֵי אָדָם לִקְצֹר חִטִּין וּנְשָׂכוֹ נָחָשׁ לְאֶחָד מֵהֶן וּמֵת, וּבָאָה וְהוֹדִיעָה בְּבֵית דִּין וְשָׁלְחוּ וּמָצְאוּ כִּדְבָרֶיהָ. וְלֹא הִתִּירוּ אֶלָּא דֶּגְמָתוֹ, שֶׁיְּהֵא הַדָּבָר קָרוֹב, אֲבָל מִמְּדִינַת הַיָּם אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת:

**אֶלָּא בַּהֲוָה**. מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה, וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר מְקוֹמוֹת:

**שֶׁאֵין הָאַחִין נִכְנָסִין**. לְנַחֲלַת בַּעְלָהּ, דְּרַחֲמָנָא אָמַר עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים. וְגַבֵּי נְשׂוֹאִים דִּידָהּ הוּא דַּאֲקִילוּ מִשּׁוּם עִגּוּנָהּ:

**מְסֻפָּר כְּתֻבָּתָהּ**. מִנֶּסֶת שֶׁהִתְקִינוּ לִכְתֹּב בִּשְׁטַר כְּתֻבָּה:

**כְּשֶׁתִּנָּשֵׂאִי לְאַחֵר**. וַהֲרֵי הִיא נִשֵּׂאת וְאִם כֵּן תִּטֹּל כְּתֻבָּתָהּ:

## משנה יג

**מִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין**. כְּגוֹן עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שֻׁתָּפִים וְשִׁחְרְרוֹ אֶחָד מֵהֶן. אִי נַמִּי, שֶׁקִּבֵּל רַבּוֹ מִמֶּנּוּ חֲצִי דְּמָיו וְשִׁחְרֵר חֶצְיוֹ בְּאוֹתָן הַדָּמִים:

**תִּקָּנָתָם אֶת רַבּוֹ**. שֶׁאֵינוֹ חָסֵר כְּלוּם:

**לִשָּׂא שִׁפְחָה אֵינוֹ יָכוֹל**. מִפְּנֵי צַד חֵרוּת שֶׁבּוֹ:

**בַּת חוֹרִין אֵינוֹ יָכוֹל**. מִפְּנֵי צַד עַבְדוּת שֶׁבּוֹ:

**כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂהוּ בֶּן חוֹרִין**. וְהוּא הַדִּין אִם הָיָה עֶבֶד שֶׁל מֵאָה שֻׁתָּפִין וְאֶחָד מֵהֶם שִׁחְרְרוֹ, שֶׁכּוֹפִין אֶת כֻּלָּם לְשַׁחְרְרוֹ:

## משנה יד

**כְּלִי חֶרֶס מַצִּיל עַל הַכֹּל**. כְּלִי חֶרֶס הַמֻּקָּף צָמִיד פָּתִיל מַצִּיל עַל כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ כְּשֶׁהוּא בְּאֹהֶל הַמֵּת, וְלֹא יִטַּמֵּא כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, דִּכְתִיב (במדבר יט) וְכֹל כְּלִי פָּתוּחַ אֲשֶׁר אֵין צָמִיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא, הָא יֵשׁ עָלָיו צָמִיד פָּתִיל טָהוֹר הוּא וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, לֹא שְׁנָא כֵּלִים וְלֹא שְׁנָא אֳכָלִין וּמַשְׁקִין. וּבִכְלִי חֶרֶס הַכָּתוּב מְדַבֵּר, דִּכְתִיב וְכֹל כְּלִי פָּתוּחַ, בְּמִי שֶׁמְּטַמֵּא דֶּרֶךְ פִּתְחוֹ וְאֵינוֹ מְטַמֵּא דֶּרֶךְ גַּבּוֹ:

**אֵינוֹ מַצִּיל אֶלָּא עַל אֳכָלִין וּמַשְׁקִין וְעַל כְּלֵי חֶרֶס**. אֲבָל עַל שְׁאָר כֵּלִים אֵינוֹ מַצִּיל כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל:

**מִפְּנֵי מָה וְכוּ' מִפְּנֵי שֶׁהוּא טָמֵא עַל גַּב עַם הָאָרֶץ**. שֶׁכָּל הַנִּמְצָא אֵצֶל עַמֵּי הָאָרֶץ בֵּין כֵּלִים בֵּין אֳכָלִים וּמַשְׁקִין כֻּלָּן בְּחֶזְקַת טְמֵאִין, לְפִי שֶׁאֵינָם בְּקִיאִים בְּהִלְכוֹת טֻמְאָה וְטָהֳרָה וְחוֹשְׁבִין עַל טָמֵא שֶׁהוּא טָהוֹר:

**וְאֵין כְּלִי טָמֵא חוֹצֵץ**. אֵין מַצִּיל מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה אֶלָּא כְּלִי טָהוֹר בִּלְבַד, אֲבָל כְּלִי טָמֵא אֵינוֹ מַצִּיל עַל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, וְכֵלִים שֶׁל עַם הָאָרֶץ הוֹאִיל וּבְחֶזְקַת טְמֵאִים הֵן אֵינָן מַצִּילִין:

**לְעַצְמוֹ טְהַרְנוּ**. לְעַם הָאָרֶץ לְבַדּוֹ טְהַרְנוּ, וְלֹא חֲיִשִׁינַן דִּלְמָא אָתֵי חָבֵר לְאִשְׁתַּמּוֹשֵׁי בְּהוּ, שֶׁהֲרֵי הֵם בְּדָלִים מִמַּגָּעָם, וּבְלָאוּ הָכִי נַמִּי כָּל מַאֲכָלָם טָמֵא, הִלְכָּךְ אֳכָלִין וּמַשְׁקִין וּכְלֵי חֶרֶס שֶׁאֵין לָהֶם טָהֳרָה בְּמִקְוֶה, כְּשֶׁהָיוּ בְּתוֹךְ צָמִיד פָּתִיל שֶׁל כְּלִי עַם הָאָרֶץ אָמְרִינַן לְהוּ טְהוֹרִים הֵן, וְיִשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶן הֵן שֶׁמַּחֲזִיקִין כְּלֵיהֶם בְּחֶזְקַת טְהוֹרִים, וְאֵין לָחֹשׁ שֶׁמָּא יִשְׁאַל הֶחָבֵר מֵהֶן וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, שֶׁהֲרֵי הֵן אֶצְלוֹ בְּחֶזְקַת טְמֵאִים וְאֵין לָהֶם טָהֳרָה עוֹלָמִית. אֲבָל בִּכְלֵי שֶׁטָּף דְּאִיכָּא לְמֵיחַשׁ שֶׁמָּא יִשְׁאַל הֶחָבֵר מֵהֶן וְיַטְבִּילֵם וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּלֹא הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי, שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁנִּטְמְאוּ בְּאֹהֶל הַמֵּת, וְחוֹשֵׁב דְּטְבִילָה בְּעָלְמָא סַגִּי לְהוּ לְהַצִּילָם מִטֻּמְאָה שֶׁנִּטְמְאִין אַגַּב עַם הָאָרֶץ, וְהַיְנוּ דְּתָנַן טְהַרְתָּךְ לָךְ וְלוֹ, דְּאָתֵי חָבֵר לְאִשְׁתַּמּוֹשֵׁי בְּהוּ, הִלְכָּךְ עָשׂוּ דִּין שָׁוֶה לַכֹּל, וְאָמְרוּ דְּאֵין כְּלִי שֶׁטָּף נִצּוֹל בְּצָמִיד פָּתִיל לֹא בְּשֶׁל חָבֵר וְלֹא בְּשֶׁל עַם הָאָרֶץ. וְאִם בָּאוּ לְגָזֹר שֶׁלְּעוֹלָם כְּלִי חֶרֶס שֶׁל עַם הָאָרֶץ לֹא יַצִּיל בְּצָמִיד פָּתִיל לְפִי שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת טָמֵא וְאֵין כְּלִי טָמֵא מַצִּיל (אבל של חבר יציל), לֹא הָיוּ עַמֵּי הָאָרְצוֹת מְקַבְּלִין מֵהֶן, לְפִי שֶׁהֵן סְבוּרִים שֶׁהֵן בְּקִיאִין וְשׁוֹמְרִים כְּלֵיהֶם בְּטָהֳרָה וְכֵלִים שֶׁלָּהֶם מַצִּילִין:

## פרק ב

### משנה א

**רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים הָעִיד**. מִלְּשָׁרֵשׁ אֶת הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בִּוְלַד הַטֻּמְאָה. בְּוֶלֶד שֶׁל וָלָד קָאָמַר. הַבָּשָׂר שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי, שֶׁנִּטְמָא בְּוֶלֶד שֶׁל וָלָד כְּלוֹמַר שֶׁנָּגַע בַּשֵּׁנִי וְנַעֲשָׂה הוּא שְׁלִישִׁי, לֹא נִמְנְעוּ מִלְּשָׁרְפוֹ עִם הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה שֶׁהוּא רִאשׁוֹן לַטֻּמְאָה. וּכְשֶׁנּוֹגֵעַ זֶה הַבָּשָׂר שֶׁהָיָה מִתְּחִלָּה שְׁלִישִׁי בַּבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה, חוֹזֵר לִהְיוֹת שֵׁנִי, שֶׁהֲרֵי נָגַע בָּרִאשׁוֹן וְנַעֲשָׂה שֵׁנִי, וְנִמְצָא שֶׁהוֹסִיפוּ לוֹ טֻמְאָה עַל טֻמְאָתוֹ, דְּמֵעַקְּרָא שְׁלִישִׁי וְהַשְׁתָּא שֵׁנִי, וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא נִמְנְעוּ מִלְּשָׁרְפוֹ עִם חָמוּר מִמֶּנּוּ, דְּהוֹאִיל וְאַף זֶה הַקַּל לִשְׂרֵפָה עוֹמֵד לֹא חָשׁוּ אִם מְטַמְּאִים אוֹתוֹ יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהָיָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין אֹכֶל מְטַמֵּא אֹכֶל מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּטֻמְאַת אֳכָלִים טָמֵא הוּא, הוּא טָמֵא וְאֵין מְטַמֵּא אֹכֶל כַּיּוֹצֵא בּוֹ, מִכָּל מָקוֹם רַבָּנָן גְּזָרוּ שֶׁיִּהְיֶה אֹכֶל מְטַמֵּא אֹכֶל:

**הַשָּׁמָן**. שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּפְסַל בְּטָבוּל יוֹם הוּא שְׁלִישִׁי לַטֻּמְאָה, דְּטָבוּל יוֹם הוּא פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה מִן הַתּוֹרָה וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ שְׁלִישִׁי:

**בְּנֵר שֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאַ מֵת**. הַאי נֵר שֶׁל מַתֶּכֶת הוּא וְלֹא שֶׁל חֶרֶס. דְּכָל כֵּלִים חוּץ מִכְּלֵי חֶרֶס שֶׁנִּגְעוּ בְּטֻמְאַת מֵת נַעֲשׂוּ כְּמוֹתָהּ, אִם אָב אָב וְאִם רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן, דִּכְתִיב (במדבר יט) בַּחֲלַל חֶרֶב, וְדָרְשִׁינַן חֶרֶב הֲרֵי הוּא כַּחֲלָל, שֶׁהַחֶרֶב שֶׁנָּגַע בַּמֵּת נַעֲשָׂה אָבִי אָבוֹת כַּמֵּת עַצְמוֹ. וּכְשֶׁנָּגַע בְּטֻמְאַ מֵת שֶׁהוּא אָב, נַעֲשָׂה גַּם כֵּן הַחֶרֶב אָב. וְכָל שְׁאָר כֵּלִים כְּחֶרֶב לְדִין זֶה, חוּץ מִכְּלֵי חֶרֶס. נִמְצָא הַנֵּר שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁנָּגַע בְּטֻמְאַ מֵת נַעֲשָׂה אַב הַטֻּמְאָה. וְהַשְׁתָּא הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא עַל דִּבְרֵי רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים, שֶׁהֲרֵי רַבִּי חֲנִינָא לֹא הִתִּיר אֶלָּא לְהַחֲזִיר הַשְּׁלִישִׁי שֵׁנִי, וְרַבִּי עֲקִיבָא הִתִּיר לְהַחֲזִיר הַשְּׁלִישִׁי רִאשׁוֹן, שֶׁהַשֶּׁמֶן שֶׁנִּפְסַל בְּטָבוּל יוֹם שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי, כְּשֶׁמַּדְלִיקִין אוֹתוֹ בְּנֵר שֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאַ מֵת שֶׁהַנֵּר עַצְמוֹ נַעֲשָׂה אָב כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, נִמְצָא שֶׁחוֹזֵר הַשְּׁלִישִׁי לִהְיוֹת רִאשׁוֹן, וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא נִמְנְעוּ, דְּהוֹאִיל וְיֵשׁ שָׁם טֻמְאָה עָלָיו לֹא חָיְשִׁינַן לֵיהּ וּמֻתָּר לְהוֹסִיף בַּיָּדִים:

## משנה ב

**לֹא רָאִיתִי עוֹר יוֹצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה**. לְאַחַר שֶׁהֶפְשִׁיט אִם נִמְצֵאת טְרֵפָה. אַף עַל פִּי שֶׁפְּסוּל זֶה הָיָה בּוֹ קֹדֶם הֶפְשֵׁט, הוֹאִיל וְלֹא נִכַּר אֶלָּא לְאַחַר הֶפְשֵׁט:

**שֶׁהַמַּפְשִׁיט אֶת הַבְּכוֹר וְנִמְצָא טְרֵפָה**. הָא קָא מַשְׁמַע לָן רַבִּי עֲקִיבָא, דַּאֲפִלּוּ בְּכוֹר בַּעַל מוּם הַנִּשְׁחָט בַּמְּדִינָה עַל מוּמוֹ וְלֹא הִתִּירוֹ הַכָּתוּב אֶלָּא בַּאֲכִילָה כְּדִכְתִיב (דברים טו) בִּשְׁעָרֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ, אֲבָל אִם מֵת, עוֹרוֹ אָסוּר וְטָעוּן קְבוּרָה, וְאַשְׁמְעִינַן רַבִּי עֲקִיבָא דְּהֵיכָא דְּלֹא הֻכַּר טְרֵפוּתוֹ עַד לְאַחַר הֶפְשֵׁט, הִתִּירָתוֹ שְׁחִיטָתוֹ וְהֶפְשֵׁטוֹ לְעוֹרוֹ כְּאִלּוּ נִזְרַק דָּמוֹ בַּמִּקְדָּשׁ:

**יֵאוֹתוּ הַכֹּהֲנִים בְּעוֹרוֹ**. וְאֵינוֹ נִשְׂרָף:

**אֵין לֹא רָאִיתִי רְאָיָה**. שֶׁמָּא לֹא אֵרַע בְּיָמָיו שֶׁיִּמְצֵא טְרֵפָה לְאַחַר הֶפְשֵׁט, וְאִם אֵרַע וּשְׂרָפוּהוּ הוּא לֹא רָאָה:

**אֶלָּא יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה**. הוֹאִיל וְקֹדֶם הֶפְשֵׁט בָּא. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא בִּבְכוֹר בַּעַל מוּם כְּשֶׁהִתִּירוֹ מֻמְחֶה. אֲבָל לֹא הִתִּירוֹ מֻמְחֶה לֹא. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים בִּבְכוֹר תָּמִים, דְּבָשָׂר בְּקִבּוּרָה וְעוֹר בִּשְׂרֵפָה:

## משנה ג

**וְכוֹתֵב בִּכְתַב יָדוֹ**. שְׁטַר חוֹב עַל הַלְוָה:

**וַאֲחֵרִים חוֹתְמִים**. עֵדִים כְּשֵׁרִים הָיוּ חוֹתְמִים עַל הַשְּׁטָר:

**וְהִתִּירוּ**. וְאַף עַל פִּי שֶׁכּוֹתֵב הַשְּׁטָר הוּא הַמַּלְוֶה, וְנוֹגֵעַ בְּעֵדוּתוֹ:

**שֶׁהָאִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גִּטָּהּ**. וְעֵדִים כְּשֵׁרִים חֲתוּמִים בּוֹ:
**אֶת שׁוֹבְרוֹ**. שִׁטַר מְחִילָה שֶׁמְּחָלָה לוֹ אִשְׁתּוֹ עַל כְּתֻבָּתָהּ:
**שֶׁאֵין קִיּוּם הַגֵּט אֶלָּא בְּחוֹתָמָיו**. הָעֵדִים הַחֲתוּמִים עַל הַגֵּט הֵם עִקַּר סִבַּת קִיּוּם הַגֵּט, הִלְכָךְ כְּשֶׁהָעֵדִים כְּשֵׁרִים חֲתוּמִים בּוֹ כָּשֵׁר וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא כָּתַב יַד הָאִשָּׁה:
**וְעַל מַחַט**. שֶׁיָּדוּעַ בָּהּ שֶׁנִּטְמֵאת בְּמֵת, וְנִמְצֵאת בְּבִשַּׂר הַקֻּדָּשׁ כְּשֶׁחָתְכוּ אוֹתוֹ בָּעֲזָרָה, וְסָפֵק אִם נָגַע בָּהּ הַסַּכִּין וְהָאָדָם אִם לָאו, הַסַּכִּין וְהָאָדָם טְהוֹרִין, דְּסָפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים הִיא, שֶׁהָעֲזָרָה דִּין רְשׁוּת הָרַבִּים יֵשׁ לָהּ לְעִנְיַן טֻמְאָה, וּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים סְפֵקוֹ טָהוֹר:
**וְהַבָּשָׂר טָמֵא**. דְּוַדַּאי נָגְעָה בּוֹ טֻמְאָה. וּמַתְנִיתִין אֵירֵי בְּבֶהֱמַת קָדְשִׁים שֶׁהֶעֱבִירָהּ בַּנָּהָר סָמוּךְ לִשְׁחִיטָתָהּ וְעָדַיִן מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ עָלֶיהָ, שֶׁהַכָּשֵׁר הַבָּשָׂר לְקַבֵּל טֻמְאָה בְּאוֹתָן הַמַּיִם. דְּאִי לָאו הָכִי לֹא הָיָה הַבָּשָׂר טָמֵא, וְאַף עַל פִּי שֶׁרוֹחֲצִים אוֹתוֹ בְּבֵית הַמִּטְבְּחַיִם בָּעֲזָרָה, דְּכָל מַשְׁקֶה בֵּית מִטְבְּחַיָּא דָּכָן, וְאֵין מַכְשִׁירִין אֶת הַבָּשָׂר לְקַבֵּל טֻמְאָה. וְאִי קַשְׁיָא הֵיאַךְ הַבָּשָׂר טָמֵא וְהַיָּדַיִם טְהוֹרוֹת, וַהֲלֹא אֳכָלִין טְמֵאִין מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם מִדְּרַבָּנָן. הָא לֹא קַשְׁיָא מִידֵי, דְּקַיְמָא לָן אֵין טֻמְאַת יָדַיִם בַּמִּקְדָּשׁ, שֶׁכְּשֶׁגָּזְרוּ עַל טֻמְאַת יָדַיִם לֹא גָּזְרוּ בָּהּ בַּמִּקְדָּשׁ:

## משנה ד

**בַּכֻּרֵם**. שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת שֶׁל חֲכָמִים כְּכֶרֶם זוֹ הַנְּטוּעָה שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת שֶׁל גְּפָנִים:
**עַל בֵּיצָה טְרוּפָה**. בִּקְעָרָה, שֶׁנִּתְעָרְבָה הַחֶלְבּוֹן וְהַחֶלְמוֹן יַחַד וּנְתוּנָה עַל גַּבֵּי הַיָּרָק, וְנָגַע טְבוּל יוֹם בַּבֵּיצָה, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא חֲלִילִין, דְּאֵין שַׁיָּךְ תְּרוּמָה בְּבֵיצָה, וּטְבוּל יוֹם אֵינוֹ פּוֹסֵל בְּחֲלִילִין, אֲפִלּוּ הָכִי הָוֵי חִבּוּר וְנִפְסָל הַיָּרָק כְּאִלּוּ נָגַע בּוֹ:
**אִם הָיָה כְּמִין כּוֹבַע**. שֶׁנִּתְנַפְּחָה הַבֵּיצָה וְנַעֲשֵׂית כְּמִין כּוֹבַע עַל הַיָּרָק וַחֲלוּלָה תַּחְתֶּיהָ:
**שִׁבֹּלֶת שֶׁבַּקְּצִיר**. שִׁיֵּר בְּקְצִירָתוֹ שִׁבֹּלֶת אַחַת שֶׁלֹּא קָצַר, וְרֹאשׁ אוֹתָהּ שִׁבֹּלֶת מַגִּיעַ לְקֻמָּה:
**אִם נִקְצְרָה**. אִם אוֹתָהּ שִׁבֹּלֶת נִקְצֶרֶת עִם הַקֻּמָּה, הֲרֵי הִיא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, שֶׁהַקֻּמָּה מַצִּילָתָהּ, דְּלֹא קָרִינַן בָּהּ לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ:
**וְאִם לָאו**. הֲרֵי זוֹ שִׁכְחָה וְהַוָּיָא לְעָנִיִּים:
**עָרִיס**. חֲמֵשׁ גְּפָנִים הַנְּטוּעוֹת וּמוּדָלוֹת וְשׁוֹכְבוֹת עַל גַּבֵּי כְּלוֹנָסוֹת אוֹ עַל גַּבֵּי גָּדֵר קְרוּיוֹת עָרִיס, לְשׁוֹן עַל עֶרֶשׂ יְצוּעַי:
**אִם יֶשׁ בָּהּ כְּמִלֹּא בוֹצֵר וְסַלּוֹ**. אִם הַגְּנָה גְּדוֹלָה כְּשִׁעוּר שֶׁיַּעֲמֹד בָּהּ בּוֹצֵר הָעֲנָבִים עִם סַלּוֹ שֶׁמַּכְנִיס הָעֲנָבִים לְתוֹכוֹ כְּשֶׁהוּא מְלַקֵּט הָעֲנָבִים מִכָּל צִדְדֵי הֶעָרִיס:

**תְּזֶרַע**. הַגְּנָנָה. וְהוּא שֶׁיַּרְחִיק הַזֶּרַע מִן הַגְּפָנִים כְּדֵי עֲבוֹדַת הַכֶּרֶם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה טְפָחִים לְכָל רוּחַ, וְזוֹרֵעַ הַשְּׁאָר:

**וְאִם לָאו**. שֶׁאֵין הַגְּנָנָה גְּדוֹלָה כָּל כָּךְ:

**לֹא תְזֶרַע**. וְאַף עַל פִּי שֶׁמַּרְחִיק כְּדֵי עֲבוֹדַת הַכֶּרֶם. מִפְּנֵי שֶׁהַזֶּרַע נִרְאֶה עִם הַכֶּרֶם כְּאִלּוּ הֵם כִּלְאַיִם:

## משנה ה

**וּפֵרְשָׁן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ**. אֵימָתַי חַיָּב וְאֵימָתַי פָּטוּר:

**אִם לַעֲשׂוֹת לָהּ פֶּה חַיָּב**. מִשּׁוּם בּוֹנֶה:

**וְאִם לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה לַחָה פָּטוּר**. דְּמִלְאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ הִיא, שֶׁהַפֶּתַח הִיא הַמְּלָאכָה, וְזוֹ אֵינָהּ צְרִיכָה לִהְיוֹת לָהּ פֶּתַח מֵעַכְשָׁיו, וְאֵין כָּאן אֶלָּא אִסּוּרָא דְּרַבָּנָן וּמִשּׁוּם צַעֲרָא לֹא גָּזוּר, וְהֲוֵי פְּטוּר וּמֻתָּר:

**אִם מִתְעַסֵּק שֶׁלֹּא יִשְׁכָּנוּ פָּטוּר**. דְּאֵינוֹ צָרִיךְ לְגוּפוֹ שֶׁל דָּבָר הַנִּצּוֹד, וְאִם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיֵּעָמֵד וְלֹא יִשְׁכָּנוּ לֹא הָיָה צָד. וּבְהַאי נַמִּי לֹא גָּזְרוּ רַבָּנָן, וְהֲוֵי פָּטוּר וּמֻתָּר:

**לְפָסְיֵי אִירוֹנִיּוֹת**. כְּלֵי חֶרֶס סְתוּמִים עֲשׂוּיִין כְּמִין כַּדּוּר חָלוּל מִבִּפְנִים, וּלְאַחַר שֶׁמְּלַבְּנִים אוֹתוֹ בַּכִּבְשָׁן חוֹתְכִים אוֹתוֹ בְּאֶמְצָעוֹ וְהוּא נַעֲשֶׂה שְׁנֵי כֵּלִים:

**טָהוֹרוֹת בְּאֹהֶל הַמֵּת**. כָּל זְמַן שֶׁלֹּא חֲתָכוּהוּ. דִּכְלִי חֶרֶס אֵין מְקַבֵּל טֻמְאָה מִגַּבּוֹ, אֶלָּא מֵאֲוִירוֹ, כְּדִכְתִיב (במדבר יט) וְכֹל כְּלִי פָּתוּחַ, דֶּרֶךְ פְּתִיחוֹ מִטַּמֵּא וְאֵינוֹ מִטַּמֵּא מִגַּבּוֹ, וְהַאי אֵין לוֹ אֲוִיר:

**וּטְמֵאוֹת בְּמַשָּׂא הַזָּב**. בְּטֻמְאוֹת הֶסֵּט. שֶׁאִם נִתְטַלְטְלוּ אוֹ נִתְנַעְנְעוּ מִמַּשָּׂא הַזָּב, טְמֵאִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהֶם אֲוִיר:

**מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן**. דַּחֲתִיכָה שֶׁחוֹתְכִין אוֹתָן בְּאֶמְצָעָן זוֹ הִיא גְּמַר מְלַאכְתָּן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק. אֶלָּא לִבּוּנָן בַּכִּבְשָׁן הוּא גְּמַר מְלַאכְתָּן, הִלְכָךְ מִטַּמְּאוֹת בְּמַשָּׂא הַזָּב אֲפִלּוּ קֹדֶם שֶׁחִלְּקָן:

## משנה ו

**מְלִילוֹת**. שִׁבֳּלִים שֶׁלֹּא בָּשְׁלוּ כָּל צָרְכָּן, וְטוֹעֲנָן בַּאֲבָנִים וּמַשְׁקֶה זָב מֵהֶן וְטוֹבֵל בּוֹ:

**יִגְמֹר**. מֵאַחַר שֶׁרִסְקָן וְכִתְּתָן מֵעֶרֶב שַׁבָּת, יִגְמֹר וְיֹאכַל בְּשַׁבָּת. וְלֹא דָּמֵי לְמַשְׁקִים שֶׁזָּבוּ שֶׁאֲסוּרִין גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִסְחֹט, דְּהָכָא אֲפִלּוּ יִסְחֹט לֵיכָּא אִסּוּרָא דְּאוֹרַיְתָא, מִשּׁוּם דְּמַשְׁקִים אֲתוּ מִמֵּילָא:

**לֹא יִגְמֹר**. כְּדֵי לֶאֱכֹל לְאַחַר שֶׁקִּדֵּשׁ הַיּוֹם, דַּאֲסוּרִין כִּשְׁאָר מַשְׁקִים שֶׁזָּבוּ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל:

## משנה ז

**עִיר שֶׁל זָהָב**. עֲטֶרֶת זָהָב עֲשׂוּיָה כְּמִין עִיר צוּרַת יְרוּשָׁלַיִם. וְלֹא חָיְשִׁינַן דִּלְמָא שָׁלְפָא וּמְחַוְיָא וְאָתְיָא לַאֲתוֹיֵי אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים:

**וּמַפְרִיחֵי יוֹנִים**. מִין מִמִּינֵי הַשְׁחוֹק. אִם תַּקְדִּים יוֹנָתְךָ לְיוֹנָתִי אֶתֵּן לְךָ כָּךְ וְכָךְ. פִּרוּשׁ אַחֵר, שֶׁמְגַדֵּל יוֹנָה מְלֻמֶּדֶת לְהָבִיא יוֹנִים לַבַּיִת בַּעֲלֶיהָ, וְיֵשׁ בָּהֶן גָּזֵל מִשּׁוּם דַּרְכֵי שָׁלוֹם וְלֹא גָּזֵל גָּמוּר:

**סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע סְפֵקוֹ טָהוֹר**. מִשּׁוּם דְּטֻמְאָה עוֹבֶרֶת הִיא וְאֵינָהּ נָחָה בַּמָּקוֹם, הִלְכָךְ סְפֵקוֹ טָהוֹר וַאֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד:

## משנה ח

**סַנְדָּל שֶׁל סַיָּדִין**. מִנְעָל שֶׁל עֵץ שֶׁנּוֹעֲלִין בְּרַגְלֵיהֶם הַמִּתְעַסְּקִים בַּסִּיד לְהָגֵן עַל רַגְלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִשָּׂרְפוּ בַּסִּיד. וְאִם נָעַל אוֹתוֹ הַזָּב, טָמֵא מִדְּרָס:

**וְעַל שְׂיָרֵי תַּנּוּר אַרְבָּעָה**. אִם הָיָה גָּדוֹל הַרְבֵּה וְנִטְמָא, וְאַחַר כָּךְ נִשְׁבַּר, לֹא טָהֵר עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בִּשְׁבָרָיו גֹּבַהּ אַרְבָּעָה, וּלְעוֹלָם שְׁבָרָיו מְקַבְּלִים טֻמְאָה כְּאִלּוּ הָיָה שָׁלֵם עַד שֶׁיִּהְיֶה הַשֶּׁבֶר פְּחוֹת מִגֹּבַהּ אַרְבָּעָה. וּסְתָם תַּנּוּר שֶׁבַּמִּשְׁנָה עָשׂוּי כְּמִין קְדֵרָה גְּדוֹלָה שֶׁאֵין לָהּ שׁוּלַיִם וּמְחַבְּרִין אוֹתוֹ בְּטִיט עַל גַּבֵּי קַרְקַע וְרִצְפַּת הַקַּרְקַע הִיא תַּחְתִּיתוֹ שֶׁל תַּנּוּר:

**שְׁנַיִם מֵהֶחְפּוְיָיו**. מִן הַלּוּחוֹת הָעֲשׂוּיוֹת לְמוֹשָׁב:

**שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא**. דְּסָבַר אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִישִׁיבָה הוּא רָאוּי לְקַבֵּל רְמוֹנִים, וְטָמֵא מִשּׁוּם כְּלִי קִבּוּל:

**וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין**. דְּסָבְרֵי הוֹאִיל וְעִקָּרוֹ לִישִׁיבָה עֲבִיד וְלֹא לְבֵית קִבּוּל, כֵּיוָן שֶׁנִּתְבַּטֵּל הָעִקָּר שֶׁבַּעֲבוּרוֹ נַעֲשָׂה, נִתְבַּטֵּל הַטָּפֵל, וְאֵינוֹ מִטַּמֵּא אֲפִלּוּ מִשּׁוּם כְּלִי קִבּוּל. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

## משנה ט

**הָאָב זוֹכֶה לְבָנָיו וְכוּ'**. לְפִי שֶׁקִּרּוֹב טָבַע הַבֵּן לִהְיוֹת דּוֹמֶה לְטֶבַע הָאָב, וְהַנּוֹי וְהַכֹּחַ וְהַחָכְמָה וְהַשְּׁנִים אָדָם זוֹכֶה בְּהֶן מִתְּחִלַּת יְצִירָתוֹ כְּפִי טִבְעוֹ, וְהָעֹשֶׁר אָדָם מוֹרִישׁוֹ לִבְנוֹ. וְחָכְמָה דְּאָמְרִינַן הָכָא, הִיא הַסְּבָרָא הַיְשָׁרָה, וְהִיא בָּאָדָם כְּפִי טִבְעוֹ. וְהַשָּׁנִים, אֲרִיכוּת הַיָּמִים. וְלִי נִרְאֶה, שֶׁאִם אָדָם זוֹכֶה הָוְיָן לֵיהּ בָּנִים נָאִים בַּעֲלֵי כֹּחַ בַּעֲלֵי חָכְמָה עֲשִׁירִים וּמַאֲרִיכֵי יָמִים: **וּבְמִסְפַּר הַדּוֹרוֹת לְפָנָיו**. פְּעָמִים שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַבְטִיחַ לָאָב לַעֲשׂוֹת טוֹבָה לְזַרְעוֹ לְדוֹר שְׁלִישִׁי אוֹ לְדוֹר רְבִיעִי, וְהָאָב זָכָה לְאוֹתוֹ הַדּוֹר שֶׁתָּבֹא לָהֶם אוֹתָהּ הַטּוֹבָה:

**הוּא הַקֵּץ**. שֶׁקִּצֵּב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאוֹתוֹ דָּבָר שֶׁיִּהְיֶה לִזְמַן פְּלוֹנִי וּלְדוֹר פְּלוֹנִי. כְּמוֹ וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה, הֲרֵי מִסְפַּר הַדּוֹרוֹת שֶׁהוּא דּוֹר רְבִיעִי הוּא הַקֵּץ שֶׁל אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה:

### משנה י

**שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה מִדֵּי חָדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ**. כְּשֶׁיָּבֹא חֹדֶשׁ בְּאוֹתוֹ הַחֹדֶשׁ שֶׁמֵּת בּוֹ, יֵצֵא מִגֵּיהִנֹּם וְיָבֹא לְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפָנַי ה':

**שֶׁנֶּאֱמַר וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ**. כְּלוֹמַר לְאַחַר שֶׁיִּהְיֶה בַּגֵּיהִנֹּם כָּל כָּךְ יָמִים כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ מִיּוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח דְּאִיקְרֵי שַׁבָּת דִּכְתִיב (ויקרא כג) וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת וְגוֹ' עַד עֲצֶרֶת שֶׁהוּא מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִית יֵצֵא מִגֵּיהִנֹּם וְיָבֹא לְהִשְׁתַּחֲווֹת:

## פרק ג

### משנה א

**כָּל הַמְּטַמְּאִין בְּאֹהֶל**. כְּגוֹן הַמֵּת וְהַנֶּצֶל וּמְלֹא תֹרַוְד רָקָב, וְכָל אוֹתָן הַשְּׁנוּיִין רֵישׁ פֶּרֶק ב' דְּאֹהָלוֹת:

**שֶׁנֶּחְלְקוּ**. שְׁעוּרֵיהֶן לַחֲצָאִים:

**וְהַכְּנִיסָן**. כְּשֶׁהֵן מְחֻלָּקִין:

**לְתוֹךְ הַבַּיִת**. דְּהַיְנוּ לְתוֹךְ אֹהֶל אֶחָד:

**רַבִּי דוֹסָא בֶּן הַרְכִּינָס מְטַהֵר**. דְּסָבַר לֹא מִצְטָרְפִי לְכְשִׁעוּר:

**הַנּוֹגֵעַ בִּכְשֶׁנֵּי חֲצָאֵי זֵיתִים מִן הַנְּבֵלָה**. פָּתַח בְּאֹהֶל וּמְפָרֵשׁ נְבֵלָה, לוֹמַר לְךָ דְּכִי הֵיכִי דְּסָבְרָא לֵיהּ לְרַבִּי דוֹסָא שֶׁאֵין מִצְטָרְפִין לְטַמְּאַת אֹהֶל, הָכִי נַמִּי סָבְרָא לֵיהּ שֶׁאֵין מִצְטָרְפִין טֻמְאַת מַגָּע וּמַשָּׂא, בֵּין בְּמֵת בֵּין בִּנְבֵלָה:

**הַנּוֹגֵעַ בַּחֲצִי זַיִת וּמַאֲהִיל עַל חֲצִי זַיִת**. שֶׁהַמַּאֲהִיל עַל הַמֵּת טָמֵא כְּאִלּוּ הָיָה עִם הַמֵּת בְּאֹהֶל. וְכָל הָנָךְ מַאֲהִיל דְּרֵישָׁא, בְּטֻמְאָה רְצוּצָה אֲיָרֵי, שֶׁאֵין בֵּין הַטֻּמְאָה וּבֵין הָאֹהֶל פּוֹתֵחַ טָפַח, וּמִשּׁוּם הָכִי חֲכָמִים מְטַמְּאִים, דְּאֹהֶל כִּי הַאי, נְגִיעָה הִיא. וְסֵיפָא דְּתָנַן אֲבָל הַנּוֹגֵעַ בְּכַחֲצִי זַיִת וְדָבָר אַחֵר מַאֲהִיל עָלָיו וְכוּ' דְּמוּדוּ רַבָּנָן דְּטָהוֹר, מַיְרֵי כְּשֶׁיֵּשׁ פּוֹתֵחַ טָפַח בֵּין הַטֻּמְאָה וּבֵין הָאֹהֶל, דְּבָהָא מוֹדוּ רַבָּנָן דְּאֵין מִצְטָרְפִין, דִּנְגִיעָה וְאֹהֶל שְׁנֵי שֵׁמוֹת הֵן, וְכָל שֶׁהֵן מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת אֵין מִצְטָרְפִין. וְרַבִּי דוֹסָא סָבַר דַּאֲפִלּוּ בְּטֻמְאָה רְצוּצָה אֵין מִצְטָרְפִין:

**אָמַר רַבִּי מֵאִיר וְכוּ'**. רַבִּי מֵאִיר פָּלֵיג אַתַּנָּא קַמָּא דְּאָמַר דְּכְשֶׁיֵּשׁ פּוֹתֵחַ טָפַח בֵּין הַטֻּמְאָה וְהָאֹהֶל מוֹדוּ רַבָּנָן דְּטָהוֹר וְאֵין מִצְטָרְפִין, וְאָמַר אִיהוּ דְּאַף בְּזוֹ פְּלִיגִי רַבָּנָן עַל רַבִּי דוֹסָא

וְאָמְרֵי דִּנְגִיעָה וְאוֹהֶל חַד שְׁמָא הוּא, הִלְכָּךְ מִצְטָרְפִין לִכְשִׁעוּר וּמְטַמְּאִין. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר:

**חוּץ מִן הַמַּגָּע עִם הַמַּשָּׂא**. כְּגוֹן שֶׁנָּגַע בַּחֲצִי זַיִת וְהֵסִיט חֲצִי זַיִת:

**וְהַמַּשָּׂא עִם הָאֹהֶל**. שֶׁהֵסִיט חֲצִי זַיִת וְהֶאֱהִיל עַל חֲצִי זַיִת:

**מִשֵּׁם אֶחָד**. כְּגוֹן מַגָּע וּמַגָּע, מַשָּׂא וּמַשָּׂא, אֹהֶל וְאֹהֶל:

## משנה ב

**אֹכֶל פָּרוּד**. כְּגוֹן צְבוּר שֶׁל אֱגוֹזִים בָּטְנִים וּשְׁקֵדִים, שֶׁכְּשֶׁהֵן נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה אֵין בָּהֶם כַּבֵּיצָה שֶׁהוּא שִׁעוּר טֻמְאַת אֳכָלִים לְטַמֵּא אֲחֵרִים:

**אֵינוֹ מִצְטָרֵף**. וְאִם הֵן טְמֵאִים וְנָגְעוּ בָּהֶן טָהֳרוֹת כְּשֶׁהֵן צְבוּרִין אֵינָן מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְטַמֵּא הַטָּהֳרוֹת, כֵּיוָן שֶׁאֵין בְּכָל אֶחָד מֵהֶן בִּפְנֵי עַצְמוֹ כְּשִׁעוּר טֻמְאַת אֳכָלִין:

**אֲסִימוֹן**. עֶשְׂוִי כְּמִדַּת הַמַּטְבֵּעַ הַיּוֹצֵא, אֶלָּא שֶׁעֲדַיִן לֹא טָבְעוּ עָלָיו צוּרָה. וְאֵין פּוֹדִין בּוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, דִּכְתִיב (דברים יד) וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ, דָּבָר שֶׁיֵּשׁ עָלָיו צוּרָה:

**מַטְבִּילִין יָדַיִם לַחַטָּאת**. מִי שֶׁנָּגַע בָּאֳכָלִין וּמַשְׁקִין טְמֵאִים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן מִדְּבָרִים שֶׁמְּטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם וְאֵין מְטַמְּאִין כָּל הַגּוּף, הֲרֵי זֶה מַטְבִּיל יָדָיו בִּלְבַד, וְכָשֵׁר לִגַּע בְּמֵי חַטָּאת וּלְהַזּוֹת מֵאֶפֶר הַפָּרָה עַל הַטָּמֵא:

**אִם נִטְמְאוּ יָדָיו נִטְמָא גּוּפוֹ**. וְצָרִיךְ טְבִילָה לְכָל הַגּוּף, דְּמַעֲלָה עָשׂוּ בְּמֵי חַטָּאת שֶׁאִם נִטְמְאוּ יָדָיו נִטְמָא גּוּפוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּתְרוּמָה וְקָדָשִׁים:

## משנה ג

**מְעֵי אֲבַטִּיחַ**. הַזֶּרְעוֹנִים וְהַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹךְ הָאֲבַטִּיחַ:

**וּקְנִיבַת יָרָק**. עֲלִין מְעֻפָּשִׁים שֶׁמְּסִירִים מִן הַיָּרָק:

**מָנֶה וּמָנֶה וּפָרֵס**. כָּל אַחַת מָנֶה וָחֵצִי. וּבְצִיר מַהְכִי לֹא חָשִׁיב גֵּז, שֶׁזּוֹ פְּחוּת שֶׁבִּגְזוֹת:

**כָּל שֶׁהֵן**. לָאו דַּוְקָא. דִּבְפָחוֹת מִשִּׁשִּׁים סְלָעִים לֹא מְחַיְּבִי רַבָּנָן בְּרֹאשִׁית הַגֵּז. אֶלָּא מִשּׁוּם דְּרַבִּי דּוֹסָא יְהֵיב שִׁעוּרָא רַבָּה, קָרֵי תַּנָּא לְשִׁעוּרָא זוּטָא דְּרַבָּנָן כָּל שֶׁהֵן. וְהַסָּלַע מִשְׁקָלוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מָעִים, וּמִשְׁקַל כָּל מָעָה שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה גַּרְעִינֵי שְׂעֹרָה:

## משנה ד

**חוּצָלוֹת**. מַחְצָלָאוֹת עֲשׂוּיוֹת מִגֶּמִי וְכַיּוֹצֵא בּוֹ, וְיֵשׁ לָהֶם שָׂפָה סָבִיב:

**טְמֵאוֹת טָמֵא מֵת**. שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לָהֶן בֵּית קִבּוּל. אֲבָל לֹא טֻמְאַת מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, לְפִי שֶׁאֵין רְאוּיוֹת לִשְׁכִּיבָה וְלֹא לִישִׁיבָה:

**וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מִדְרָס**. דַּחֲזוּ נַמִּי לִשְׁכִּיבָה:

**הַקְּלִיעוֹת**. חוּטִין מַעֲשֵׂה עֲבוֹת:

**טְהוֹרוֹת.** שֶׁאֵינָן חֲשׁוּבוֹת אָרִיג וְאֵין זֶה בֶּגֶד:

**חוּץ מִשֶּׁל גַּלְגִּילוֹן.** הַקְּלִיעוֹת שֶׁל אַבְנֵט שֶׁחוֹגְרִים בּוֹ, שֶׁבֶּגֶד הוּא חָשׁוּב:

**כֻּלָּם טְמֵאוֹת.** דְּכֻלָּם חֲשׁוּבִים בֶּגֶד, חוּץ מִן הַקְּלִיעָה שֶׁעוֹשִׂים מוֹכְרֵי הַצֶּמֶר לִקְשֹׁר בָּהּ אֲגֻדּוֹת שֶׁל צֶמֶר:

## משנה ה

**קֶלַע.** שֶׁזּוֹרְקִים בּוֹ הָאֲבָנִים. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שופטים כ) קֹלְעֵי בָּאֶבֶן. (שמואל א כה) יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלַע:

**בֵּית קִבּוּל שָׁלָהּ.** הַמָּקוֹם שֶׁמְּשִׂימִין בּוֹ הָאֶבֶן שֶׁרוֹצִים לְהַשְׁלִיךְ:

**בֵּית אֶצְבַּע שָׁלָהּ.** כְּמִין נֶקֶב קָטָן שֶׁמַּכְנִיסִין בּוֹ הָאֶצְבַּע:

**בֵּית הַפְּקִיעַ.** הַבַּיִת יָד שֶׁאוֹחֵז בּוֹ כְּשֶׁמְּסַבֵּב הַקֶּלַע בָּאֲוִיר וְרוֹצֶה לְהַפְקִיעַ וּלְהַשְׁלִיךְ הָאֶבֶן:

## משנה ו

**הַשָּׁבוּיָה.** אֵשֶׁת כֹּהֵן שֶׁנִּשְׁבֵּית:

**אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה.** וְלֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא הַנָּכְרִי בָּא עָלֶיהָ וַעֲשָׂאָהּ זוֹנָה וּפְסָלָהּ מִן הַתְּרוּמָה:

**שֶׁהַפָּה שָׁאֲסַר הוּא הַפָּה שָׁהִתִּיר.** כְּשֵׁם שֶׁהֶאֱמִינוּהָ כְּשֶׁאָמְרָה נִשְׁבֵּיתִי, כָּךְ יֵשׁ לְהַאֲמִינָהּ כְּשֶׁאוֹמֶרֶת וּטְהוֹרָה אֲנִי:

## משנה ז

**הַטָּמֵא עוֹמֵד.** מִצַּרַּעַת עוֹמֵד תַּחַת הָאֹהֶל אוֹ תַּחַת הָאִילָן:

**וְטָהוֹר עוֹבֵר.** דֶּרֶךְ שָׁם. סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, אוֹ סָפֵק הֶאֱהִיל הָאִילָן וְהָאֹהֶל עַל שְׁנֵיהֶם וְנִטְמָא הַטָּהוֹר, סָפֵק לֹא הֶאֱהִיל וְלֹא נִטְמָא, הֲרֵי סָפֵק אֶחָד. אוֹ שֶׁהָיָה הַטָּהוֹר עוֹמֵד וְהַמְצֹרָע עוֹבֵר, זֶה סָפֵק שֵׁנִי:

**טָמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְטָהֳרָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.** כְּגוֹן חֲנוּת הַפְּתוּחָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, סָפֵק נִכְנַס סָפֵק לֹא נִכְנַס:

**אוֹ שֶׁטָּהֳרָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְהַטָּמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.** הֲרֵי שְׁנֵי סְפֵקוֹת אֲחֵרוֹת:

**רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא.** דְּסָבַר הוֹאִיל וּרְשׁוּת הַיָּחִיד מְשֻׁתֶּפֶת בִּסְפֵק טָמְאָה זוֹ, הֲוֵי סְפֵק טָמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּסְפֵקוֹ טָמֵא:

**וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.** דְּסָבְרֵי הוֹאִיל וּסְפֵק טָמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מְשֻׁתֶּפֶת בָּהּ, הֲוֵי סְפֵק טָמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּסְפֵקוֹ טָהוֹר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:

## משנה ח

**מַסְמֵר הַשַּׁלְחָנִי.** שֶׁהַשַּׁלְחָנִי תּוֹלֶה בּוֹ כַּף הַמֹּאזְנַיִם. וְרִבּוֹתֵינוּ פֵּרְשׁוּ, מַסְמֵר קְבוּעָה בְּעַמּוּד שֶׁלִּפְנֵי הַשַּׁלְחָנִי לְהַעֲמִיד בּוֹ תְּרִיסֵי הַחֲנוּת. וּמְטַהֲרִין רַבָּנָן מִשּׁוּם דְּתַשְׁמִישׁוֹ עִם הַקַּרְקַע:

**וְאָרוֹן שֶׁל גָּרוֹסוֹת.** הָעוֹשִׂים גְּרִיסִים שֶׁל פּוֹל בָּרֵחַיִם שֶׁלָּהֶם, יֵשׁ לָהֶן כְּמִין אָרוֹן שֶׁל עֵץ:

**אֶבֶן הַשָּׁעוֹת.** אֶבֶן שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קַוִּים וּרְשׁוּמִים עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת הַשָּׁעוֹת וְתָחוּב בָּהּ מַסְמֵר וּבוֹ מְכַוְּנִים אֶת הַשָּׁעוֹת. וְקוֹרִין לוֹ בְּלַעַ"ז אירלייו"ן, וּבַעֲרָבִי אלבלאט"ה:

**רַבִּי צָדוֹק מְטַמֵּא.** אוֹתוֹ אָרוֹן, דְּתוֹרַת כְּלִי עָלָיו:

**וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.** דִּכְלִי עֵץ הֶעָשׂוּי לְנַחַת הוּא וְאֵינוֹ עָשׂוּי לְטַלְטֵל. וְרַבִּי צָדוֹק סָבַר, פְּעָמִים מְתַקְּנִים אוֹתוֹ לְטַלְטְלוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי צָדוֹק:

## משנה ט

**טָנִי.** כְּלִי שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁבַּעֲלֵי בָּתִּים מְשַׁיְּמִים בּוֹ גְּרוּטָאוֹת וּשְׁבָרֵי כֵּלִי מַתָּכוֹת. וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל מְטַמֵּא הַכִּסּוּי, דְּסָבַר הוּא נַמִּי חָשׁוּב כְּלִי, מִשּׁוּם דְּכִסּוּי נַמִּי יֵשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, דְּסָבְרֵי כֵּיוָן דְּלֹא נַעֲשָׂה אֶלָּא לְכַסּוֹת אֵינוֹ חָשׁוּב כְּלִי:

**וּתְלוּי הַמַּגְרֵדוֹת.** מַסְמְרִים שֶׁתּוֹלִים בָּהֶם הַמַּגְרֵדוֹת בְּבָתֵּי מֶרְחָצָאוֹת, וְהַנִּכְנָסִים שָׁם כָּל אֶחָד לוֹקֵחַ מַגֶּרֶדֶת וּמְגָרֵד בָּהּ רַגְלָיו וְגוּפוֹ:

**וְגַלְמֵי כְּלֵי מַתֶּכוֹת.** שֶׁצְּרִיכִים לָשׁוּף לְגָרֵד לְהַקִּישׁ בְּקֶרֶנָס, אוֹ שֶׁמְּחַסֵּר אֹגֶן אוֹ אֹזֶן, אֵינָן טְמֵאִים לְדִבְרֵי חֲכָמִים עַד שֶׁתְּגַמֵּר מְלַאכְתָּן:

**טַבְלָא שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם.** טַבְלָא שֶׁל חֶרֶס שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לִבְזְבִּזִין, וְנַעֲשֵׂית שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת שָׁווֹת שֶׁאֵין אַחַת מֵהֶן גְּדוֹלָה מֵחֲבֶרְתָּהּ, בְּהָא פְּלִיגִי רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַחֲכָמִים. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

## משנה י

**אֵין טוֹמְנִין אֶת הַחַמִּין מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת.** דְּסָבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי אֵין אוֹפִין אֶלָּא אִם כֵּן עֵרֵב בְּפַת, וְאֵין מְבַשְּׁלִין אֶלָּא אִם כֵּן עֵרֵב בְּתַבְשִׁיל, וְאֵין טוֹמְנִין אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ לוֹ חַמִּין טְמוּנִין מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב. וּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי דְּאוֹפִין וּמְבַשְּׁלִין וְטוֹמְנִין עַל עֵרוּב שֶׁל תַּבְשִׁיל בִּלְבַד:

**אֵין זוֹקְפִין.** מְנוֹרָה שֶׁל חֲלִילוֹת שֶׁנִּתְפָּרְקוּ חֲלִילוֹתֶיהָ, אֵין מַחֲזִירִין אוֹתָן, דַּהֲוֵי כְּבוֹנָהּ, וְיֵשׁ בְּנָיָן בְּכֵלִים. וּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי אֵין בְּנָיָן בְּכֵלִים:

**גְּרִיצִין.** כְּכָרוֹת עָבוֹת:

**אֶלָּא רְקִיקִין.** כְּכָרוֹת דַּקּוֹת. דְּסָבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי אֵין אוֹפִין פַּת מְרֻבָּה בְּיוֹם טוֹב מִשּׁוּם טִרְחָא. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אוֹפִין פַּת מְרֻבָּה בְּיוֹם טוֹב, שֶׁבִּזְמַן שֶׁהַפַּת מְרֻבָּה יָפָה הִיא נֶאֱפֵית:

**וְחֹרִי.** עִסָּה גְּדוֹלָה הַנֶּאֱפֵית עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּכָל מַה שֶׁמַּחְמִיר כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי:

## משנה יא

**מְכַבְּדִין בֵּין הַמִּטּוֹת.** שֶׁאוֹכְלִין שָׁם. וּרְגִילִין הָיוּ לְהָסֵב עַל גַּבֵּי מִטּוֹת וְלֶאֱכֹל:

**מַגְמָר**. לְבוֹנָה עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים כְּדֵי לְהָרִיחַ בָּהּ. אֲבָל לְגַמֵּר אֶת הַכֵּלִים, דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר:
**מְקַלָּס**. כָּרְעָיו וּבְנֵי מֵעָיו תְּלוּיִין בְּצִדּוֹ חוּצָה לוֹ כְּשֶׁצּוֹלֶהוּ. וְהָיוּ עוֹשִׂים זֶכֶר לַפֶּסַח דִּכְתִיב בֵּיהּ (שמות יב) רֹאשׁוֹ עַל כְּרָעָיו וְעַל קִרְבּוֹ. מְקַלָּס, כְּגִבּוֹר זֶה שֶׁכְּלֵי זֵינָיו עִמּוֹ. תַּרְגּוּם וְכוֹבַע נְחשֶׁת [שְׁמוּאֵל א יז], וְקוּלְסָא דִּנְחָשָׁא:
**וַחֲכָמִים אוֹסְרִים**. בִּשְׁלָשְׁתָּן. כִּבּוּד, מִשּׁוּם אַשְׁווּיֵי גֲמוֹת. וּמַגְמָר, מִשּׁוּם דְּלָאו צֹרֶךְ לְכָל נֶפֶשׁ הוּא, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא לְמְעַנְּגִים בְּיוֹתֵר אוֹ לְמִי שֶׁרֵיחוֹ רַע. גְּדִי מְקַלָּס, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּאוֹכֵל קְדָשִׁים בַּחוּץ. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

## משנה יב

**פָּרְתוֹ יוֹצְאָה בִּרְצוּעָה שֶׁבֵּין קַרְנֶיהָ**. לְנוֹי. וְאָמְרוּ חֲכָמִים מַשְׁאוֹי הוּא וְאֵינוֹ תַּכְשִׁיט לָהּ. וְלֹא פָּרְתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הָיְתָה, אֶלָּא שֶׁל שְׁכֵנְתּוֹ, וְעַל שֶׁלֹּא מִחָה בָּהּ נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ:
**וּמְקָרְדִין בְּיוֹם טוֹב**. כְּמִין מְגֵרָה קְטַנָּה שֶׁל בַּרְזֶל שֶׁשִּׁנֶּיהָ דַּקּוֹת וּמְחַכְּכִין וּמְגָרְדִין בָּהּ אֶת הַבְּהֵמָה, וְאַף עַל גַּב דַּעֲבִיד חַבּוּרָה:
**בָּרְחַיִם שֶׁלָּהֶן**. קְטַנּוֹת הָעֲשׂוּיוֹת לְכָךְ:
**מְקַרְצְפִים**. בִּמְגֵרָה שֶׁל עֵץ שֶׁשִּׁנֶּיהָ גַּסּוֹת וְאֵין עוֹשִׂין חַבּוּרָה:
**אַף לֹא מְקַרְצְפִים**. דְּגָזְרִינַן קִרְצוּף אַטּוּ קִרּוּד. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אֶלָּא בִּמְקָרְדִים אֶת הַבְּהֵמָה בִּלְבַד, מִשּׁוּם דִּבְהָא קָם לֵיהּ בְּשִׁטָּתֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן מֻתָּר, וְקָיְמָא לַן כְּוָתֵיהּ. וַחֲכָמִים דִּפְלִיגִי עֲלֵיהּ סָבְרֵי כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן אָסוּר, וְאֵין כְּדִ הֲלָכָה:

# פרק ד

## משנה א

**בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב**. בְּיוֹם טוֹב שֶׁל אַחַר שַׁבָּת עִסְקִינַן. וְטַעֲמַיְהוּ דְּבֵית הִלֵּל דְּאָמְרֵי לֹא תֵּאָכֵל, מִשּׁוּם דְּכָל בֵּיצָה דְּמִתְיַלְּדָא הָאִידְנָא מֵאֶתְמוֹל גָּמְרָה לַהּ, וְנִמְצֵאת שַׁבָּת מְכִינָה לְיוֹם טוֹב, וַהֲתוֹרָה אָמְרָה (שמות טז) וְהָיָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהֵכִינוּ, וּסְתָם שִׁשִּׁי חֹל הוּא, חֹל מֵכִין לְשַׁבָּת וְחֹל מֵכִין לְיוֹם טוֹב, דְּיוֹם טוֹב נַמִּי אִקְרֵי שַׁבָּת, וְאֵין יוֹם טוֹב מֵכִין לְשַׁבָּת וְלֹא שַׁבָּת מְכִינָה לְיוֹם טוֹב. וַהֲכָנָה דְּבֵיצָה אַף עַל גַּב דִּבְיֵדֵי שָׁמַיִם הִיא מִקְרֵיָא הֲכָנָה:
**שְׁאֹר בְּכַזַּיִת**. לְעִנְיַן אֲכִילָה כֻּלֵּי עָלְמָא לֹא פְּלִיגֵי דְּזֶה וְזֶה בְּכַזַּיִת, מִדְּפָתַח הַכָּתוּב בִּשְׁאֹר, שְׁאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם (שם יב), וְסִיֵּם בְּחָמֵץ, כִּי כָּל אֹכֵל מַחְמֶצֶת, לוֹמַר לְךָ זֶהוּ שְׁאֹר זֶהוּ חָמֵץ, כָּזֶה כֵּן זֶה. כִּי פְּלִיגֵי לְעִנְיַן בִּעוּר, בֵּית שַׁמַּאי סָבְרֵי מִדְּכָתַב רַחֲמָנָא לְתַרְוַיְהוּ

שְׂאֹר וְחָמֵץ, שְׁמַע מִנַּהּ שִׁעוּרוֹ שֶׁל זֶה לֹא כְּשִׁעוּרוֹ שֶׁל זֶה, וְלֹא יָלְפִינַן בְּעוּר מֵאָכִילָה. וּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי יָלְפִינַן בְּעוּר מֵאָכִילָה:

## משנה ב

**הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהִיא מַתֶּרֶת.** וְהוּא שֶׁיּוֹדֵעַ בָּעֲבָר שֶׁכָּלוּ לוֹ חֲדָשָׁיו:

**וְאֶפְרוֹחַ שֶׁיָּצָא.** הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא אָסוּר, מְשׁוּם שֶׁרֶץ הָעוֹף:

**הַשּׁוֹחֵט חַיָּה וְעוֹף.** הַבָּא לִשְׁחֹט חַיָּה וְעוֹף בְּיוֹם טוֹב, וְנִמְלַךְ בְּבֵית דִּין כֵּיצַד יַעֲשֶׂה:

**בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים.** בֵּית דִּין מוֹרִים לוֹ שֶׁיִּשְׁחֹט לְכַתְּחִלָּה וַיַּחְפֹּר בְּדֶקֶר נָעוּץ שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִבְּעוֹד יוֹם, כְּלוֹמַר שֶׁיַּעֲקֹר אוֹתוֹ מִמְּקוֹם נְעִיצָתוֹ וְיַעֲלֶה עָפָר וְיִכָּסֶה בּוֹ. וּמַיְרֵי כְּשֶׁהוּא נָעוּץ בְּעָפָר תְּחוֹחַ הָרָאוּי לְכַסּוֹת, שֶׁאֵינוֹ מְחֻסַּר כְּתִישָׁה:

דֶּקֶר. יְתֵד שֶׁנּוֹעֲצִין בָּאָרֶץ. לְשׁוֹן וַיְדַקֹּר אֶת שְׁנֵיהֶם [בְּמִדְבַּר כה]:

**שֶׁאֲפֵר כִּירָה מוּכָן הוּא.** לְאוֹ אַמִּלְתַּיְהוּ דְּבֵית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל קָאֵי, אֶלָּא מִלְּתָא בְּאַנְפֵּי נַפְשֵׁהּ הִיא. וְהָכִי קָאָמַר, וְאֲפֵר כִּירָה מוּכָן הוּא, וְלֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁהַסַּק מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, אֲבָל הֻסַּק בְּיוֹם טוֹב, אָסוּר, דְּלֵיכָא לְמֵימַר מֵאֶתְמוֹל דַּעְתֵּיהּ עָלוֹיֵהּ. וְאִם רָאוּי לִצְלוֹת בּוֹ בֵּיצָה, שֶׁעֲדַיִן הוּא רֶמֶץ חַם, מֻתָּר לְכַסּוֹת בּוֹ, אַיְדֵי דַּחֲזֵי לְהַפּוֹכֵי בּוֹ לִצְלוֹת בּוֹ בֵּיצָה, שָׁקִיל לֵיהּ נַמֵּי וּמְכַסֶּה בּוֹ:

## משנה ג

**הֶפְקֵר לָעֲנִיִּים הֶפְקֵר.** מִי שֶׁהִפְקִיר לָעֲנִיִּים וְלֹא לָעֲשִׁירִים, דִּין הֶפְקֵר יֵשׁ לוֹ, וְאֵינוֹ חַיָּב בְּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה וְלֹא בְּמַעֲשְׂרוֹת, דִּכְתִיב בְּלֶקֶט וּפֵאָה (ויקרא יט) לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אוֹתָם, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר תַּעֲזֹב אוֹתָם, לְמֵד עַל עֲזִיבָה אַחֶרֶת, דְּהַיְנוּ הֶפְקֵר שֶׁהִיא כְּזוֹ, מַה זוֹ לָעֲנִיִּים וְלֹא עֲשִׁירִים, אַף הֶפְקֵר לָעֲנִיִּים:

**עַד שֶׁיַּפְקִיר אַף לָעֲשִׁירִים כַּשְּׁמִטָּה.** דִּכְתִיב (שמות כג) וְהַשְּׁבִיעִת תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּהּ, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר וּנְטַשְׁתָּהּ, לְמֵד עַל נְטִישָׁה אַחֶרֶת, דְּהַיְנוּ הֶפְקֵר, שֶׁהִיא כַּשְּׁבִיעִית, מַה שְּׁבִיעִית לָעֲנִיִּים וְלָעֲשִׁירִים אַף הֶפְקֵר לָעֲנִיִּים וְלָעֲשִׁירִים:

**כָּל עָמְרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁל קַב קַב.** אִם הָיוּ כָּל עָמְרֵי הַשָּׂדֶה כָּל אֶחָד מֵהֶן קַב וְאֶחָד שֶׁל אַרְבַּעַת קַבִּין, וּשְׁכָחוֹ, הֲרֵי זֶה שִׁכְחָה, יָתֵר עַל כֵּן אֵינוֹ שִׁכְחָה. וְכֵן אִם הָיוּ כָּל הָעֳמָרִים שְׁנֵי קַבִּין וְאֶחָד מִשְּׁמֹנָה קַבִּין, וּשְׁכָחוֹ, הֲרֵי זֶה שִׁכְחָה, יָתֵר עַל כֵּן אֵינָהּ שִׁכְחָה:

## משנה ד

**לַגַּפָּה.** גֶּדֶר אֲבָנִים סְדוּרוֹת זוֹ עַל זוֹ בְּלֹא טִיט:

**וְלַכֵּלִים.** כְּלֵי הַמַּחֲרֹשָׁה:

**בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שׁוֹכְחָה**. פְּלוּגְתַּיְהוּ דְּבֵית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּעֹמֶר שֶׁהֶחֱזִיק בּוֹ לְהוֹלִיכוֹ לָעִיר וּנְתָנוֹ בְּצַד הַגַּפָּה אוֹ בְּצַד הַגְּדִישׁ וּשְׁכָחוֹ שָׁם, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שׁוֹכְחָה, שֶׁהֲרֵי זָכָה בּוֹ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים שׁוֹכְחָה. פֵּרוּשׁ אַחֵר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שׁוֹכְחָה, אֲפִלּוּ בְּעֹמֶר שֶׁלֹּא הֶחֱזִיק בּוֹ כְּלָל לֹא הָוֵי שׁוֹכְחָה, דְּהוֹאִיל וְהִנִּיחוֹ אֵצֶל דָּבָר הַמְסֻיָּם עִתִּיד לְזָכְרוֹ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים שׁוֹכְחָה, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הֶחֱזִיק בּוֹ. וּמוֹדִים בֵּית הִלֵּל שֶׁאִם הֶחֱזִיק בּוֹ וְאַחַר כָּךְ שְׁכָחוֹ שֶׁאֵינוֹ שׁוֹכְחָה:

## משנה ה

**כֶּרֶם רְבָעִי**. שֶׁהוּא צָרִיךְ פִּדְיוֹן אִם בָּא לְאָכְלוֹ חוּץ לִירוּשָׁלַיִם. וְהוּא הַדִּין לְכָל עֵץ מַאֲכָל:
**אֵין לוֹ חֹמֶשׁ**. דְּלֹא כְּתִבָה תּוֹרָה בּוֹ שֶׁהַבְּעָלִים מוֹסִיפִין אֶת הַחֹמֶשׁ כַּדָּרָךְ שֶׁכָּתְבָה בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי:
**וְאֵין לוֹ בִּעוּר**. אֵינוֹ חַיָּב לְבַעֲרוֹ מִן הַבַּיִת בְּעֶרֶב פֶּסַח שֶׁל רְבִיעִית וְשֶׁל שְׁבִיעִית כְּשֶׁמְּבַעֵר הַמַּעֲשְׂרוֹת כְּדִכְתִיב (דברים כו) בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת:
**יֶשׁ לוֹ חֹמֶשׁ וְיֶשׁ לוֹ בִּעוּר**. בֵּית הִלֵּל יָלְפֵי קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ מִמַּעֲשֵׂר, מַה מַּעֲשֵׂר יֵשׁ לוֹ חֹמֶשׁ וְיֵשׁ לוֹ בִּעוּר, אַף כֶּרֶם רְבָעִי יֵשׁ לוֹ חֹמֶשׁ וְיֵשׁ לוֹ בִּעוּר. וּבֵית שַׁמַּאי לֹא יָלְפֵי קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ מִמַּעֲשֵׂר:
**יֶשׁ לוֹ פָּרָט וְיֶשׁ לוֹ עוֹלְלוֹת**. דִּכְחֻלִּין חֶשְׁבֵי לֵיהּ:
**וְהָעֲנִיִּים פּוֹדִין לְעַצְמָן**. הַפֶּרֶט וְהָעוֹלְלוֹת שֶׁלְּקָטוּ, וְאוֹכְלִין אוֹתָן בִּמְקוֹמָן, וּמַעֲלִין הַדָּמִים לִירוּשָׁלַיִם:
**וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים כֻּלּוֹ לַגַּת**. מְשׁוּם דְּיָלְפֵי מִמַּעֲשֵׂר, וּסְבִירָא לְהוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא, הִלְכָךְ אֵין לָעֲנִיִּים חֵלֶק בּוֹ, וְדוֹרְכִים הָעוֹלְלוֹת עִם שְׁאָר הַיַּיִן, וְהַבְּעָלִים מַעֲלִין הַכֹּל לִירוּשָׁלַיִם:

## משנה ו

**מְגֻלָּגְלִים**. כְּבוּשִׁים בְּמֶלַח כְּדֵי לְמַתְּקָן:
**אֵינוֹ צָרִיךְ לְנַקֵּב**. הֶחָבִית, וְאַף עַל פִּי שֶׁהַמֹּהַל הַיּוֹצֵא מֵהֶן צָף עַל גַּבָּן, אֵינוֹ מַכְשִׁירָן לְקַבֵּל טֻמְאָה, דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ בְּאוֹתוֹ מֹהַל הַיּוֹצֵא, וַאֲנָן בָּעֵינַן מַשְׁקֶה דְּנִיחָא לֵיהּ, דִּכְתִיב (ויקרא יא) וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זָרַע, כְּתִיב יִתַּן, וְקָרֵינַן יֻתַּן, מַה יִּתֵּן דְּנִיחָא לֵיהּ אַף יֻתַּן דְּנִיחָא לֵיהּ:
**צָרִיךְ לְנַקֵּב**. לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה לְגַלּוֹת דַּעְתֵּיהּ דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ בְּאוֹתוֹ מֹהַל שֶׁיִּהְיֶה צָף עַל גַּבֵּי הַזֵּיתִים וְרוֹצֶה הוּא שֶׁיֵּצֵא דֶּרֶךְ נֶקֶב שֶׁעוֹשֶׂה בְּחָבִית:
**וּסְתָמוֹהִ שְׁמָרִים שֶׁהֵיא טְהוֹרָה**. שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּנְקְבָה, גָּלֵי דַּעְתֵּיהּ דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ, וְשׁוּב אֵין אוֹתוֹ הַמֹּהַל מַכְשִׁירָן לְקַבֵּל טֻמְאָה:
**אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְנַטֵּף טָהוֹר**. אַף עַל פִּי שֶׁהַשֶּׁמֶן נוֹטֵף מִבְּשָׂרוֹ לְאַחַר שֶׁטָּבַל, טָהוֹר:

**כְּדֵי סִיכַת אֵבֶר קָטָן**. אִם לֹא נִשְׁאַר מִן הַשֶּׁמֶן עַל בְּשָׂרוֹ אֶלָּא כְּדֵי סִיכַת אֵבֶר קָטָן, טָהוֹר. וְיוֹתֵר מִשִּׁעוּר זֶה, טָמֵא, בִּשְׁבִיל הַשֶּׁמֶן שֶׁנִּטְמָא בְּהִטָּמְאוֹ וְנִשְׁאַר עַל בְּשָׂרוֹ וְטִמְּאָהוּ. וְהַשֶּׁמֶן שֶׁעַל בְּשָׂרוֹ לֹא טָהַר בַּמִּקְוֶה, שֶׁאֵין לְךָ מַשְׁקֶה מְקַבֵּל טָהֳרָה בַּמִּקְוֶה אֶלָּא הַמַּיִם בִּלְבַד עַל יְדֵי הַשָּׁקָה:

**בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים כְּדֵי סִיכַת אֵבֶר קָטָן טָהוֹר**. טִפֵּי מֵהֶכִי, טָמֵא:

**מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ וּמַטְפִּיחַ**. שֶׁיֵּשׁ לַחְלוּחִית בַּכַּף עַד שֶׁכְּשֶׁיִּגַּע בְּכַף אַחֶרֶת יִדְבַּק בָּהּ לַחְלוּחִית גַּם הִיא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

## משנה ז

**בְּדִינָר וּבְשָׁוֶה דִינָר**. וּמִשְׁקַל הַדִּינָר תִּשְׁעִים וְשֵׁשׁ שְׂעֹרוֹת כֶּסֶף:

**פְּרוּטָה**. חֲצִי שְׂעֹרָה כֶּסֶף:

**אִסָּר**. מִשְׁקָלוֹ אַרְבָּעָה גַּרְעִינֵי שְׂעֹרָה. וְנִקְרָא אִיטַלְקִי, עַל שֵׁם שֶׁהָיָה מַטְבֵּעַ הַיּוֹצֵא בְּאִיטַאלְיָה:

**בְּגֵט יָשָׁן**. כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל, שֶׁכָּתַב לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאַחַר שֶׁנִּכְתַּב הַגֵּט נִתְיַחֵד עִמָּהּ. בֵּית שַׁמַּאי סָבְרֵי, לֹא אָמְרִינַן גְּזֵרָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ גִּטָּהּ קוֹדֵם לִבְנָהּ, אִם יַשְׁהֶה אֶת הַגֵּט שָׁנָה אוֹ שְׁנָתַיִם בֵּין כְּתִיבָה לִנְתִינָה וְיִהְיוּ לָהּ בָּנִים מִמֶּנּוּ בְּתוֹךְ זְמַן זֶה וְאַחַר כָּךְ יִגָּרְשֶׁנָּה בּוֹ, וּכְשֶׁיִּרְאוּ זְמַן הַגֵּט קוֹדֵם לְלֵידַת הַבֵּן יִהְיוּ סְבוּרִים שֶׁנָּתַן לָהּ מִשָּׁעַת כְּתִיבָה וְהָוֵי פְּגָם, שֶׁיֹּאמְרוּ מִן הַפְּנוּיָה נוֹלַד. וּפְסַק הֲלָכָה, לֹא יְגָרֵשׁ אָדָם אִשְׁתּוֹ בְּגֵט יָשָׁן. וְאִם גֵּרֵשׁ וְהָלַךְ הַבַּעַל לִמְדִינָה אֲחֶרֶת, תִּנָּשֵׂא בּוֹ לְכַתְּחִלָּה:

**וְלָנָה עִמּוֹ בְּפָנְדְּקִי**. וְיֵשׁ שָׁם עֵדֵי יִחוּד, וְאֵין שָׁם עֵדֵי בִּיאָה. בֵּית הִלֵּל סָבְרֵי, הֵן הֵן עֵדֵי יִחוּד הֵן הֵן עֵדֵי בִּיאָה, וְאֵין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת כְּשֶׁיֵּשׁ יְכֹלֶת בְּיָדוֹ לִבְעֹל שָׁלֹא לְשֵׁם זְנוּת, וַהֲרֵי קִדְּשָׁהּ בְּבִיאָה. וּבֵית שַׁמַּאי סָבְרֵי, לֹא אָמְרִינַן הֵן הֵן עֵדֵי יִחוּד הֵן הֵן עֵדֵי בִּיאָה עַד שֶׁיִּרְאוּ שֶׁנִּבְעָלָה:

## משנה ח

**מַתִּירִין אֶת הַצָּרוֹת לָאַחִין**. צָרַת עֶרְוָה מַתִּירִין אוֹתָהּ לְהִתְיַבֵּם לְאָחִיו. דְּלֵית לְהוּ דְּרָשָׁא דְּאִשָּׁה אֶל אָחוֹתָהּ לֹא תִקַּח לִצְרֹר דְּמַשְׁמַע מִנַּיהּ לֹא תִקַּח לֹא הִיא וְלֹא צָרָתָהּ וְלֹא צָרַת צָרָתָהּ:

**חָלְצוּ**. הַצָּרוֹת מִן הָאַחִין:

**בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין**. הַצָּרוֹת: **מִן הַכֹּהֲנָּה**. שֶׁחֲלִיצָתָן חֲלִיצָה:

**וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין**. שֶׁחֲלִיצָתָן שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ הָיְתָה, וַהֲרֵי הִיא כְּחוֹלֶצֶת מִן הַנָּכְרִי:

**נִתְיַבְּמוּ**. לְאַחִין:

**בֵּית שַׁמַּאי מַכְשִׁירִין**. אוֹתָם לַכֹּהֲנִים אִם נִתְאַלְּמְנוּ מִיבָמֵיהֶן:
**וּבֵית הִלֵּל פּוֹסְלִים**. שֶׁנִּבְעֲלוּ לְאָסוּר לָהֶן, וְהַנִּבְעֶלֶת לְאָסוּר לָהּ עֶשְׂאָה זוֹנָה, וְזוֹנָה אֲסוּרָה לְכֹהֵן:
**לֹא נִמְנְעוּ**. וְאַף עַל פִּי שֶׁבְּנֵי הַצָּרוֹת שֶׁנִּתְיַבְּמוּ כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי מַמְזֵרִים הֵם לְדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל, שֶׁהֲרֵי בְּאִסּוּר אֵשֶׁת אָח הֵם עֲלֵיהֶם, וְאֵשֶׁת אָח בְּכָרֵת וּבְנֵי חַיָּבֵי כְּרֵתוֹת מַמְזֵרִים הֵם, אַף עַל פִּי כֵן לֹא נִמְנְעוּ בֵּית הִלֵּל מִלִּשָּׂא נָשִׁים מִבֵּית שַׁמַּאי, לְפִי שֶׁהָיוּ מוֹדִיעִים לָהֶם אוֹתָם הַבָּאוֹת מִן הַצָּרוֹת וּפוֹרְשִׁים מֵהֶם:
**אֵלּוּ עַל גַּב אֵלּוּ**. מַשְׁאִילִים כֵּלֵיהֶם אֵלּוּ לְאֵלּוּ:

## משנה ט

**מַפְנָה**. שָׁרוּי בְּלֹא אִשָּׁה:
**מַאֲמָר**. קִדּוּשִׁין. וּבִיבָמָה אֵין תּוֹפְסִים אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים:
**אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ**. דְּסָבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי בַּעֲלַת מַאֲמָר הִיא חֲשׁוּבָה כִּכְנוּסָה, וּכְשֶׁנִּפְלָה אֲחוֹתָהּ לְאַחַר כֵּן לֹא מִתַּסְּרָה מִשּׁוּם אָחוֹת זְקוּקָה:
**וְהַלָּה**. זוֹ תֵּצֵא אַף מִן הַחֲלִיצָה, מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה:
**מוֹצִיא אִשְׁתּוֹ בְּגֵט**. דְּלֹא אַלִּים מַאֲמָר לְשַׁוְּיָהּ כִּכְנוּסָה, וְזוֹ אוֹסַרְתָּהּ מִשּׁוּם אָחוֹת זְקוּקָה. וּצְרִיכָה גֵּט מִפְּנֵי הַמַּאֲמָר דַּהֲוֵי קִדּוּשִׁין בְּמִקְצָת וְלֹא פָּקְעֵי קִדּוּשִׁין בְּלֹא גֵּט. וּצְרִיכָה חֲלִיצָה, דְּהוֹאִיל וְלֹא הָוֵי מַאֲמָר קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין עַדַיִן זְקוּקָה הִיא וּצְרִיכָה חֲלִיצָה לְזִקָּתָהּ. בְּרֵישָׁא יָהֵיב לָהּ גִּטָּהּ וַהֲדַר חָלֵיץ לָהּ:
**אִי לוֹ**. אוֹי לוֹ עַל אִשְׁתּוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹצִיאָהּ בְּגֵט:
**וְאִי לוֹ עַל אֵשֶׁת אָחִיו**. שֶׁהוּא צָרִיךְ לַחֲלֹץ לָהּ:

## משנה י

**הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה**. כְּגוֹן שֶׁאָמַר יֵאָסֵר הֲנָאַת תַּשְׁמִישֵׁךְ עָלַי. אֲבָל הֲנָאַת תַּשְׁמִישִׁי אָסוּר עָלַיִךְ, לֹא מִתַּסְּרָא, דְּהָא מְשַׁעְבֶּד לָהּ, דִּכְתִיב (שמות כא) וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע:
**בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת**. אִם הִדִּירָהּ שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, תַּמְתִּין, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּיוֹלֶדֶת נְקֵבָה שֶׁטְּמֵאָה שְׁבוּעַיִם:
**וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים שַׁבָּת אֶחָת**. שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּנִדָּה שֶׁהִיא טְמֵאָה שִׁבְעָה, וְגָמְרִינַן מִידֵי דְּשִׁכְיחַ דְּהַיְנוּ הַכַּעַס שֶׁכּוֹעֵס אָדָם עַל אִשְׁתּוֹ וּמַדִּירָהּ, דְּהוּא מִידֵי דְּשִׁכְיחַ, מִנִּדָּה שֶׁהוּא מִידֵי דְּשִׁכְיחַ, לַאֲפוֹקֵי יוֹלֶדֶת נְקֵבָה דְּלָא שְׁכִיחַ כְּלֵי הַאי. וּבֵית שַׁמַּאי סָבְרֵי גָּמְרִינַן מִידֵי דְּהוּא גָּרֵם לַהּ, דְּהַיְנוּ נֶדֶר הָאִישׁ שֶׁהוּא גּוֹרֵם לָהּ לִשְׁהוֹת, מִלִּידָה שֶׁעַל יָדוֹ בָּאָה לָהּ, לַאֲפוֹקֵי

נִדָּה דְּמִמֵּילָא קָאָתֵי לָהּ. וְיוֹתֵר עַל שַׁבָּת אַחַת לְבֵית הִלֵּל אוֹ שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת לְבֵית שַׁמַּאי, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה, וַאֲפִלּוּ הָיָה גָּמַל שֶׁעוֹנָתוֹ לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, אוֹ סַפָּן שֶׁעוֹנָתוֹ לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים: **הַמַּפָּלֶת לְאוֹר שְׁמֹנִים וְאֶחָד**. שֶׁיִּלְדָה נְקֵבָה, וְלֵיל שְׁמֹנִים וְאֶחָד, שֶׁהָיְתָה רְאוּיָה לְמָחָר לְהָבִיא כַּפָּרָתָהּ, הִפִּילָה:

**בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִים מִן הַקָּרְבָּן**. מִלֵּידָה שְׁנִיָּה, אַף עַל גַּב דִּלְאַחַר מְלֹאת הוּא, הוֹאִיל וְלֵילָה הִיא וְלֹא יָצְאָה לְשָׁעָה רְאוּיָה לְקָרְבָּן, דְּלֵילָה מְחֻסַּר זְמַן קָרְבָּן הוּא דִּכְתִיב (ויקרא ז) בְּיוֹם צַוֹּתוֹ, הִלְכָּךְ לְעִנְיַן קָרְבָּן כְּיוֹם מְלֹאת דָּמֵי:

**וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין**. הוֹאִיל וּלְאַחַר מְלֹאת הוּא דְּהַפִּילָה:

**סָדִין**. שֶׁל פִּשְׁתִּים:

**בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין**. לְפִי שֶׁדֶּרֶךְ סָדִין שֶׁלּוֹבְשִׁין אוֹתוֹ בַּלַּיְלָה, וְצִיצִית שֶׁיֵּשׁ בּוֹ פְּתִיל תְּכֵלֶת שֶׁהוּא צֶמֶר צָבוּעַ בְּדַם חִלָּזוֹן הַוֵי כִּלְאַיִם בְּסָדִין שֶׁל פִּשְׁתִּים. וּבַיּוֹם, שֶׁהוּא מִצְוָתוֹ, אֲתֵי עֲשֵׂה דְּצִיצִית וְדָחֵי לֹא תַעֲשֶׂה דְּלֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז, אֲבָל בַּלַּיְלָה, שֶׁאֵין מִצְוַת צִיצִית נוֹהֶגֶת בַּלַּיְלָה, דִּכְתִיב וּרְאִיתֶם אֹתוֹ, פָּרַט לְכָסוּת לַיְלָה, אִי לָבִישׁ צִיצִית בַּסָּדִין, מְחַיֵּב מִשּׁוּם לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז. וְסָבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי גָּזְרִינַן סָדִין בְּצִיצִית אֲפִלּוּ בַּיּוֹם דְּלֹא מְחַיֵּב, גְּזֵרָה מִשּׁוּם כְּסוּת לַיְלָה דְּמְחַיֵּב מִשּׁוּם כִּלְאַיִם. וּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי לֹא גָּזְרִינַן:

**כַּלְכָּלַת הַשַּׁבָּת**. כַּלְכָּלָה מְלֵאָה פֵּרוֹת שֶׁיְּחֻדָּה לְשַׁבָּת:

**בֵּית הִלֵּל מְחַיְּבִין**. בְּמַעֲשֵׂר מִיָּד, אֲפִלּוּ קֹדֶם הַשַּׁבָּת, דְּכֵיוָן שֶׁיְּחֻדָּה לְשַׁבָּת הֲקְבָעָה מִיָּד. וּבֵית שַׁמַּאי סָבְרֵי דְּאֵין הַשַּׁבָּת קוֹבַעַת אֶלָּא לְאַחַר שֶׁתְּכָנֵס:

## משנה יא

**וְאַחַר כָּךְ בָּא לָאָרֶץ**. שֶׁאֵין נְזִירוּת נוֹהֶגֶת אֶלָּא בָּאָרֶץ, מִשּׁוּם טֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים. וּמִי שֶׁנָּדַר נְזִירוּת בְּחוּץ לָאָרֶץ מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לַעֲלוֹת לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלִהְיוֹת נוֹהֵג שָׁם נְזִירוּתוֹ:

**נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם**. קָנְסִינַן לֵיהּ שֶׁיְּקַיֵּם סְתָם נְזִירוּת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא שְׁלֹשִׁים יוֹם:

**נָזִיר בַּתְּחִלָּה**. צָרִיךְ לִנְהֹג בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּמִנְיַן הַיָּמִים שֶׁנָּדַר בַּנְּזִירוּת. וְהַיָּמִים שֶׁנָּהַג נְזִירוּת בְּחוּץ לָאָרֶץ כְּאִלּוּ לֹא נָהַג בָּהֶם נְזִירוּת כְּלָל:

**אֵלּוּ מְעִידִין שֶׁנָּדַר שְׁתַּיִם**. שְׁתֵּי נְזִירוּת:

**וְאֵלּוּ מְעִידִין שֶׁנָּדַר חָמֵשׁ**. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים שֶׁנָּדַר שְׁתַּיִם אָנוּ מְעִידִים שֶׁנָּדַר חָמֵשׁ נְזִירוֹת. וְהוּא אוֹמֵר שֶׁלֹּא נָדַר כְּלָל:

**נֶחְלְקָה הָעֵדוּת**. הוֹאִיל וּמַכְחִישׁוֹת זוֹ אֶת זוֹ נִתְבַּטְּלוּ דִּבְרֵיהֶם וְאֵין כָּאן עֵדוּת כְּלָל:

**וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים יֵשׁ בִּכְלָל חָמֵשׁ שְׁתַּיִם**. וְיִהְיֶה נָזִיר שְׁתַּיִם:

### משנה יב

**אָדָם שֶׁהוּא נָתוּן תַּחַת הַסָּדָק**. אַכְסַדְרָה שֶׁנִּסְדְּקָה תִּקְרָתָהּ וְנֶחְלְקָה לִשְׁנַיִם, וְכֵלִים מִצַּד זֶה וְטֻמְאָה מִצַּד זֶה, הַכֵּלִים טְהוֹרִים, שֶׁאֲוִיר הַסֶּדֶק מַפְסִיק וְגוֹרֵם שֶׁאֵין הַטֻּמְאָה עוֹבֶרֶת לְצַד הַשֵּׁנִי. וְאִם אָדָם נָתוּן שָׁם בְּאֶרֶץ בְּרִצְפַּת הָאַכְסַדְרָה כְּנֶגֶד הַסֶּדֶק:

**בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה**. שֶׁאֵין מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה אֶלָּא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חָלָל טֶפַח:

**וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אָדָם חָלוּל הוּא**. וְאַף עַל פִּי שֶׁבְּנֵי מֵעָיו בְּתוֹכוֹ, חָלָל שֶׁבְּתוֹךְ הַגּוּף חָשׁוּב חָלָל טֶפַח:

## פרק ה

### משנה א

**רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**. דַּם נְבֵלוֹת בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין. לְגַמְרֵי, דְּלָא חָשׁוּב כִּנְבֵלָה:

**בֵּיצַת נְבֵלָה**. כְּגוֹן שֶׁנִּתְנַבְּלָה בַּשְּׁחִיטָה. וְנִמְצְאוּ בָּהּ בֵּיצִים לְאַחַר שְׁחִיטָה:

**אִם כַּיּוֹצֵא בָּהּ נִמְכֶּרֶת בַּשּׁוּק**. שֶׁקִּלְפָתָהּ קָשָׁה וְנִגְמֶרֶת כִּשְׁאָר בֵּיצִים הַנִּמְכָּרוֹת בַּשּׁוּק:

**וְאִם לָאו**. שֶׁאֵינָהּ נִגְמֶרֶת:

**אֲסוּרָה**. דִּכְבָנֵי מֵעֶיהָ הִיא חֲשׁוּבָה:

**דַּם נְכָרִית בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִים**. דִּכְתִיב בְּפָרָשַׁת זָב (ויקרא טו) דַּבְּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְטַמְּאִים בַּזִּיבָה וְאֵין הַנָּכְרִים מְטַמְּאִים בַּזִּיבָה, וְרַבָּנָן גָּזוּר עֲלֵיהוּ שֶׁיִּהְיוּ כְּזָבִים לְכָל דִּבְרֵיהֶן. בֵּית שַׁמַּאי סָבְרֵי, כִּי גָּזוּר רַבָּנָן בְּרֻקָּהּ וּמֵימֵי רַגְלֶיהָ שֶׁהֵן מְצוּיִין תָּדִיר, אֲבָל דַּם הַזִּיבָה שֶׁאֵין מָצוּי כָּל כָּךְ לֹא גָּזְרוּ בָּהּ רַבָּנָן, עָבְדוּ רַבָּנָן הֵיכְרָא וְלֹא טִמְּאוּ דַּם זִיבָה שֶׁל נָכְרִית כְּדֵי שֶׁיֵּדְעוּ דְּטֻמְאַת הַנָּכְרִי דְּרַבָּנָן הִיא, כִּי הֵיכִי דְּלָא נִשְׁרְפוּ עֲלַהּ תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים:

**וְדַם טָהֳרָה שֶׁל מְצֹרַעַת**. דַּם טֹהַר שֶׁרָאֲתָה הַמְצֹרַעַת שֶׁיָּלְדָה, לְאַחַר שִׁבְעָה לְזָכָר וּשְׁבוּעַיִם לְנְקֵבָה:

**כְּרֻקָּהּ וּכְמֵימֵי רַגְלֶיהָ**. דַּם הַנְּכָרִית מְטַמֵּא כְּרֻקָּהּ וּכְמֵימֵי רַגְלֶיהָ, דְּהַיְנוּ לַח וְלֹא יָבֵשׁ. וְזוֹ הַהֶיכֵּרָא בִּלְבַד עָשׂוּ לָהּ, שֶׁאִם הָיְתָה טֻמְאָה דְּאוֹרַיְתָא הָיָה הַדָּם מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ, עַכְשָׁיו שֶׁאֵין מְטַמֵּא אֶלָּא לַח מַכִּירִים דְּטֻמְאָה דְּרַבָּנָן הִיא:

**בְּטוּבָהּ**. שֶׁהָאוֹכֵל מַחֲזִיק טוּבָה לְבַעַל הַפֵּרוֹת שֶׁהֶאֱכִילָהוּ מִפֵּרוֹתָיו:

**וְשָׁלֹא בְּטוּבָהּ**. שֶׁאֵינוֹ מַחֲזִיק לוֹ טוּבָה:

**אֵין אוֹכְלִים בְּטוּבָהּ**. שֶׁאָסוּר לְהַחֲזִיק טוּבָה לַבְּעָלִים, דְּרַחְמָנָא אַפְקְרִינְהוּ:

**הַחֵמֶת**. כְּמִין נֹאד שֶׁל עוֹר שֶׁנִּקֵּב וּצְרָרוֹ:

**צְרוּרָה עוֹמֶדֶת**. אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה אֶלָּא אִם כֵּן הִיא צְרוּרָה, כְּלוֹמַר שֶׁהָיְתָה קְשׁוּרָה וְנִקְמָט הָעוֹר וְנִתְקַשֶּׁה עַל הַמָּקוֹם הַצָּרוּר עַד שֶׁהוּא עוֹמֵד מֵאֵלָיו וּמַחֲזִיק מַה שֶּׁמְּשִׁימִין בְּתוֹכוֹ:

**אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ צְרוּרָה**. שֶׁלֹּא נִקְמַט הָעוֹר מֵאֵלָיו וְלֹא נִתְקַשֶּׁה עַל מְקוֹם הַקֶּשֶׁר, הוֹאִיל וּקְשָׁרוֹ וּמַחֲזִיק, הֲרֵי זֶה מְקַבֵּל טֻמְאָה:

## משנה ב

**הָעוֹף עוֹלֶה עִם הַגְּבִינָה**. שֶׁאֵין אִסּוּרוֹ אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים:

**לֹא עוֹלֶה**. גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַעֲלֶה גְּבִינָה עִם בְּשַׂר בְּהֵמָה בְּאִלְפָּס רוֹתֵחַ, דְּהוּא אָסוּר מִן הַתּוֹרָה, דְּהַיְנוּ מְבַשֵּׁל:

**וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אֵין תּוֹרְמִין**. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁמֶן שֶׁחַיָּב לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה וְזֵיתִים שֶׁחַיָּב לְהַפְרִישׁ מֵהֶן תְּרוּמָה, אֵינוֹ יָכוֹל לִתְרֹם מִן הַזֵּיתִים כְּפִי הַשִּׁעוּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ לִתְרֹם מִן הַזֵּיתִים וּמִן הַשֶּׁמֶן וְלִפְטֹר הַשֶּׁמֶן בִּתְרוּמַת הַזֵּיתִים, דִּכְתִיב (במדבר יח) כַּדָּגָן מִן הַגֹּרֶן, מִן הַגָּמוּר עַל הַגָּמוּר וְלֹא מִמַּה שֶּׁאֵינוֹ גָּמוּר עַל הַגָּמוּר:

**הַזּוֹרֵעַ אַרְבַּע אֲמוֹת בַּכָּרֶם**. שֶׁהוּא הַשִּׁעוּר שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְהַרְחִיק הַזֶּרַע מִן הַכֶּרֶם, וְהַזּוֹרֵעַ בְּתוֹךְ שִׁעוּר זֶה קִדֵּשׁ שׁוּרָה אַחַת שֶׁל כֶּרֶם, כְּדִכְתִיב (דברים כב) פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֵאָה וְגוֹ' וּתְבוּאַת הַכָּרֶם. וּסְבִירָא לְהוּ לְבֵית שַׁמַּאי דְּשׁוּרָה אַחַת קְרוּיָה כֶּרֶם. וּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי דְּאֵין נִקְרָא כֶּרֶם פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שׁוּרוֹת, וְכִי קָאָמַר רַחְמָנָא דִּתְבוּאַת הַכֶּרֶם קָדְשָׁה, שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל כֶּרֶם קָאָמַר:

**הַמְּעִיסָה**. קֶמַח שֶׁנְּתָנוּהוּ עַל גַּבֵּי מַיִם רוֹתְחִים וּמִתְבַּשֵּׁל וּמִתְעַבֶּה שָׁם. בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִים מֵחַלָּה. וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִים. וּפְסַק הֲלָכָה כְּוָתֵיהוּ בְּרֵישׁ חַלָּה:

**חַרְדָּלִית**. כְּמוֹ הַר דָּלִית. זֶרַע מַיִם הַבָּא מִדָּלְיוֹ שֶׁל הַר, כְּלוֹמַר מִגַּבֵּהּ הָהָר. וַאֲפִלּוּ אֵין מִתְחַלְּתָן וְעַד סוֹפָן אֶלָּא אַרְבָּעִים סְאָה מַטְבִּילִין בָּהֶן לְבֵית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אֵין מַטְבִּילִין עַד שֶׁיִּהוּ אַרְבָּעִים סְאָה בְּמָקוֹם אֶחָד, שֶׁאֵין חַרְדָּלִית מְטַהֶרֶת אֶלָּא בְּאַשְׁבֹּרֶן:

**כְּפוֹרֵשׁ מִן הַקָּבָר**. וְצָרִיךְ הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי. וְלֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל אֶלָּא בְּעָרֵל נָכְרִי שֶׁמָּל בְּיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר, דְּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִטַּמֵּא לְשָׁנָה הַבָּאָה וְיֹאמַר אֶשְׁתְּקַד לֹא טָהַרְתִּי מִכָּל טֻמְאָה עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר וְטָבַלְתִּי וְאָכַלְתִּי, הַשְׁתָּא נַמִּי אֶטְבֹּל וְאֹכַל, וְלֹא יֵדַע דְּאֶשְׁתְּקַד נָכְרִי הָיָה וְלֹא מְקַבֵּל טֻמְאָה, עַכְשָׁיו יִשְׂרָאֵל הוּא וּמְקַבֵּל טֻמְאָה. וּבֵית שַׁמַּאי סָבְרֵי לֹא גָּזְרִינַן. אֲבָל עָרֵל יִשְׂרָאֵל, דִּבְרֵי הַכֹּל טוֹבֵל וְאוֹכֵל פִּסְחוֹ לְעֶרֶב:

## משנה ג

**קוֹהֶלֶת אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם**. מִפְּנֵי שֶׁחָכְמָתוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הִיא וְלֹא בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמְרָה:
**מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם**. דְּסָבְרִי אַף קוֹהֶלֶת בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמְרָה, הִלְכָךְ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם כִּשְׁאָר כְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ:
**שֶׁעָשׂוּ מִצְוָתָן**. לְאַחַר שֶׁהִזּוּ אוֹתָם עַל הַטְּמֵא וְטִהֵר בָּהֶם, אִם נָטְפוּ מִגּוּפוֹ עַל גַּבֵּי אָדָם אוֹ עַל גַּבֵּי כֵּלִים:
**הַקָּצַח**. זֶרַע שֶׁחוֹר שֶׁקּוֹרִין לוֹ ניי"ל בְּלַעַ"ז. וּרְגִילִים לָתֵת אוֹתוֹ בַּלֶּחֶם, שֶׁהָרְגִיל בּוֹ אֵינוֹ בָּא לִידֵי כְּאֵב לֵב:
**בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין**. דְּלֹא חָשֵׁיב אֹכֶל:
**וּבֵית הִלֵּל מְטַמְּאִין**. כֵּיוָן דִּרְגִילִין לָתֵת אוֹתוֹ בָּאֳכָלִין חָשֵׁיב אֹכֶל:
**וְכֵן לַמַּעֲשְׂרוֹת**. כְּמוֹ שֶׁנֶּחְלְקוּ בַּטֶּמְאָה כֵּן נֶחְלְקוּ לַמַּעֲשְׂרוֹת, שֶׁהַמְטַמְּאוֹ טֻמְאַת אֳכָלִים מְחַיְּבוֹ בַּמַּעֲשְׂרוֹת:

## משנה ד

**דַּם יוֹלֶדֶת**. שֶׁשָּׁהֲתָה שְׁבוּעַ לְזָכָר וּשְׁבוּעַיִם לִנְקֵבָה וְלֹא טָבְלָה:
**בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים כְּרֵקָּה וּכְמֵימֵי רַגְלֶיהָ**. שֶׁמְּטַמְּאִים לַחִים וְאֵין מְטַמְּאִים יְבֵשִׁים, אַף דָּמָהּ מְטַמֵּא לַח וְאֵינוֹ מְטַמֵּא יָבֵשׁ. וְאֵינוֹ חָשֵׁיב כְּדַם נִדָּה שֶׁמְּטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ:
**וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ**. כָּל זְמַן שֶׁלֹּא טָבְלָה כְּדַם נִדָּה הוּא חָשֵׁיב, וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ יְמֵי טוֹהַר:
**וּמוֹדִים בְּיוֹלֶדֶת בְּזוֹב**. שֶׁצְּרִיכָה לִסְפּוֹר שִׁבְעָה יָמִים נְקִיִּים כְּדִין כָּל שְׁאָר זָבוֹת, שֶׁאִם לֹא סָפְרָה וְלֹא טָבְלָה וְרָאֲתָה דָּם בְּתוֹךְ יְמֵי טוֹהַר, שֶׁהוּא מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ, דְּדַם זִיבָה הוּא חָשֵׁיב כָּל זְמַן שֶׁלֹּא סָפְרָה וְלֹא טָבְלָה:

## משנה ה

**חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת**. דְּכֵיוָן דְּתַרְוַיְהוּ זְקוּקִין לְהַאי וּלְהַאי, קַמָּא דְּמִיבֵּם פָּגַע בַּאֲחוֹת זְקוּקְתּוֹ דְּהַוְיָא כְּאִשְׁתּוֹ:
**מִשּׁוּם בֵּית שַׁמַּאי יְקַיְּמוּ וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים יוֹצִיאוּ**. בַּגְּמָרָא בִּיבָמוֹת פֶּרֶק ד' אַחִין מַפְכִינַן לַהּ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים יוֹצִיאוּ וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים יְקַיְּמוּ. וְכֵן הֲלָכָה, שֶׁאִם קָדְמוּ וְכָנְסוּ יְקַיְּמוּ:

## משנה ו

**שְׁעַר פְּקֵדָה**. לְשׁוֹן פְּקֻדּוֹן, שֶׁהִפְקִידָה הַבַּהֶרֶת אֶת הַשֵּׂעָר בְּעוֹר הַבָּשָׂר וְהָלְכָה לָהּ, כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה בּוֹ בַּהֶרֶת וּבָהּ שֵׂעָר לָבָן, הָלְכָה הַבַּהֶרֶת וְהִנִּיחָה לְשֵׂעָר לָבָן בִּמְקוֹמוֹ, וְאַחַר כָּךְ

חֲזָרָה הַבַּהֶרֶת. עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא, כֵּיוָן שֶׁנֶּהֱפַךְ שֵׂעָר לָבָן בַּבַּהֶרֶת, אַף עַל פִּי שֶׁזּוֹ הַבַּהֶרֶת שֶׁהִיא עַכְשָׁיו אֵינָהּ אוֹתָהּ שֶׁהָפְכָה אוֹתוֹ לְשֵׂעָר לָבָן, טָמֵא:

**וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין**. דִּכְתִיב (ויקרא יג) וְהִיא הָפְכָה שֵׂעָר לָבָן, שֶׁהֲפָכַתּוּ הִיא וְלֹא שֶׁהֲפָכַתּוּ חֲבֶרְתָּהּ:

**וְדַם הַיָּרוֹק**. עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא, דְּסָבַר כְּקֶרֶן כַּרְכֹּם הָיָה, שֶׁהוּא מִן הַדָּמִים הַטְּמֵאִים, אֶלָּא שֶׁלָּקָה:

**הָיָה מַתִּיר שְׂעַר בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנִּשַּׁר**. הַצֶּמֶר שֶׁנִּשַּׁר מִן הַבְּכוֹר בַּעַל מוּם, הָיָה מַתִּירוֹ בַּהֲנָאָה לַכֹּהֵן:

**וַחֲכָמִים אוֹסְרִים**. דְּאִי שְׂרֵית לֵיהּ צֶמֶר הַנּוֹשֵׁר מֵחַיִּים, אָתֵי לְאַשְׁהוֹיֵי לַבְּכוֹר כְּדֵי שֶׁיְּשִׁיר צַמְרוֹ כָּל שָׁעָה, וְאָתוּ בָּהּ לִידֵי תַּקָּלָה שֶׁיִּגְזֹז וְיַעֲבֹד בּוֹ, וּפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁים אֲסִירֵי בְּגִזָּה וַעֲבוֹדָה, דִּכְתִיב (דברים יב) תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָּשָׂר, תִּזְבַּח וְלֹא גִּזָּה וְכוּ'. וַעֲקַבְיָא שָׂרֵי, דְּמִגּוֹ דְּמַהֲנְיָא שְׁחִיטָה לַצֶּמֶר הַמְחֻבָּר בּוֹ לְהַתִּירוֹ לְאַחַר שְׁחִיטָה, מַהֲנֵי נַמִּי לַצֶּמֶר הַתָּלוּשׁ וּמֻנָּח בַּחַלּוֹן:

**אֵין מַשְׁקִין**. מֵי סוֹטָה:

**לֹא אָת הַגִּיֹּרֶת וְלֹא אֶת הַמְשֻׁחְרֶרֶת**. דִּכְתִיב (במדבר ה) לְאָלָה וְלִשְׁבֻעָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ, פְּרָט לְאֵלּוּ שֶׁאֵינָן בְּתוֹךְ עַמָּם:

**דֻּגְמָא הִשְׁקוּהָ**. מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ דֻּגְמָתָהּ, כְּלוֹמַר גֵּרִים כְּמוֹתָהּ, לְפִיכָךְ הִשְׁקוּהָ, וְלֹא מִן הַדִּין. פֵּרוּשׁ אַחֵר, דֻּגְמָא הִשְׁקוּהָ, עָשׂוּ דֻּגְמָא וּדְמְיוֹן וְהֶרְאוּ לָהּ כְּאִלּוּ מַשְׁקִים אוֹתָהּ מֵי הַמָּרִים, אֲבָל לֹא הִשְׁקוּהָ:

**וְנִדּוּהוּ**. לְפִי שֶׁזִּלְזֵל בִּכְבוֹדָן שֶׁל שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן:

**שֶׁאֵין עֲזָרָה נִנְעֶלֶת**. בְּעַרְבֵי פְּסָחִים כְּשֶׁנִּכְנָסִים לִשְׁחֹט פִּסְחֵיהֶם. דְּאָמְרִינַן נִכְנָסָה כַּת רִאשׁוֹנָה נִנְעֲלוּ דַּלְתוֹת הָעֲזָרָה וְכוּ', וְכֵן בְּכַת שְׁנִיָּה וְכֵן בְּכַת שְׁלִישִׁית, לֹא הָיָה נִמְצָא בְּכָל הָעֲזָרָה מָכְתִּר בַּעֲנָוָה וּבְיִרְאַת חֵטְא כַּעֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל:

**שֶׁפִּקְפֵּק**. שֶׁזִּלְזֵל:

**סוֹקְלִים אֶת אֲרוֹנוֹ**. לְאוֹ דַּוְקָא סוֹקְלִים, אֶלָּא מַנִּיחִים אֶבֶן בִּלְבַד לְהֶכֵּר שֶׁחֲבֵרָיו הָיוּ בְּדַלִּים מִמֶּנּוּ:

## משנה ז

**בְּאַרְבָּעָה דְבָרִים**. שְׂעַר פְּקֻדָּה וְדַם הַיָּרוֹק וּשְׂעַר בְּכוֹר הַתָּלוּשׁ וְהַשְׁקָאַת גִּיֹּרֶת וּמְשֻׁחְרֶרֶת:

**מוּטָב לְהַנִּיחַ דִּבְרֵי הַיָּחִיד**. מִשּׁוּם דְּהוּא נַמִּי מֵרַבִּים קִבֵּל וַהֲווּ דְּבָרָיו כְּדִבְרֵי רַבִּים, מִשּׁוּם הָכִי קָאָמַר מוּטָב לְהַנִּיחַ וְכוּ'. דְּאִי לָאו הָכִי מַאי מוּטָב דְּקָאָמַר, וַהֲלֹא דְּאוֹרַיְתָא הִיא,

דִּכְתִיב (שמות כג) אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת, וְחַיָּב לְהַנִּיחַ דִּבְרֵי הַיָּחִיד בְּעַל כָּרְחוֹ. אֶלָּא טַעֲמָא דְּאָמַר מוּטָב וְלֹא אָמַר חַיָּב, מִשּׁוּם דְּאַף הוּא מֵרַבִּים קִבֵּל כְּדִפְרִישִׁית. וְאֵין הֲלָכָה כַּעֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל בְּכָל אַרְבָּעָה דְּבָרִים הַלָּלוּ:

## פרק ו

### משנה א

**רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא הֵעִיד**. שֶׁמְּמָאֲנִים אֶת הַקְּטַנּוֹת. כְּגוֹן שְׁנֵי אַחִים נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אֲחָיוֹת יְתוֹמוֹת, אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה, מֵת בַּעְלָהּ שֶׁל גְּדוֹלָה וְנִמְצֵאת זְקוּקָה לְיָבָם בַּעַל הַקְּטַנָּה, וְדוֹחָה זְקָתָהּ אֶת נְשׂוּאֵי אֲחוֹתָהּ הַקְּטַנָּה וְאוֹסֶרְתָּהּ עָלָיו, שֶׁאֵין נְשׂוּאֵי קְטַנָּה כְּלוּם, מְלַמְּדִים אֶת הַקְּטַנָּה שֶׁתְּמָאֵן בּוֹ, וּמֵאוֹן עוֹקֵר נְשׂוּאִים הָרִאשׁוֹנִים, וּמַתִּר לְיַבֵּם הַגְּדוֹלָה. וְכֵן יֵשׁ אַחֶרֶת כַּיּוֹצֵא בְּזוֹ בְּמַסֶּכֶת יְבָמוֹת פֶּרֶק בֵּית שַׁמַּאי:

**וְשָׁמַשׁ יוֹשְׁבָהּ אֶת הָאִשָּׁה**. שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם וּבָא עֵד אֶחָד בִּלְבַד וְאָמַר שֶׁמֵּת, מַשִּׁיאִין אוֹתָהּ עַל פִּיו:

**וְשָׁנַסְקַל תַּרְנְגוֹל שֶׁהָרַג אֶת הַנָּפָשׁ**. שֶׁנִּקַּר מֹחוֹ שֶׁל תִּינוֹק. וְאַף עַל פִּי דְּכִי יִגַּח שׁוֹר כְּתִיב, אֶחָד שׁוֹר וְאֶחָד כָּל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר שׁוֹר אָנוּ לְמֵדִין שׁוֹר שׁוֹר מִשַּׁבָּת, מַה לְּהַלָּן הוּא הַדִּין לְכָל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, אַף כָּאן הוּא הַדִּין לְכָל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף:

**וְעַל הַיַּיִן בֶּן אַרְבָּעִים יוֹם**. וּמְקַמֵּי הָכִי פָּסוּל, דַּהֲוָה לֵיהּ יַיִן מִגִּתּוֹ:

**שֶׁקָּרֵב בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת**. שֶׁפַּעַם אַחַת בִּימֵי מַלְכוּת יָוָן לֹא הָיוּ לָהֶם כְּבָשִׂים לַתָּמִידִין וְנִשְׁתַּהוּ לְהַקְרִיב הַתָּמִיד, עַד שֶׁהֵאִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עֵינֵיהֶם וּמָצְאוּ שְׁנֵי טְלָאִים מְבֻקָּרִים בְּלִשְׁכַּת הַטְּלָאִים, וְהִקְרִיבוּ תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת בַּיּוֹם:

### משנה ב

**עַל אֵבֶר מִן הַמֵּת**. שֶׁאֵין בּוֹ כַּזַּיִת. דְּכַזַּיִת מִן הַמֵּת לְעוֹלָם מְטַמֵּא לְדִבְרֵי הַכֹּל כַּמֵּת עַצְמוֹ. וְלֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא עַל אֵבֶר קָטָן שֶׁאֵין בּוֹ כַּזַּיִת:

**לֹא אָמְרוּ**. אֵבָרִים אֵין לָהֶם שִׁעוּר, אֶלָּא עַל אֵבֶר מִן הַחַי, אֲבָל אֵבֶר מִן הַמֵּת שִׁעוּרָא בָּעֵי לְטַמּוֹיֵי:

**מְרֻבָּה טֻמְאַת הַחַיִּים**. הַשְׁתָּא פָּרִיךְ עַל קַל וָחֹמֶר, וְהָכִי קָאָמַר, דִּין הוּא שֶׁיְּהֵא אֵבֶר מִן הַחַי מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין אֵבֶר מִן הַמֵּת מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, שֶׁכֵּן מָצִינוּ שֶׁמְּרֻבָּה טֻמְאַת הַחַיִּים מִטֻּמְאַת הַמֵּתִים:

**שֶׁהַחַי**. דְּהַיְנוּ הַזָּב כְּשֶׁהוּא חַי:

**עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב**. כָּל כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו וַאֲפִלּוּ הֵן מֵאָה, לְטַמֵּא אָדָם לְטַמֵּא בְּגָדִים, כִּדְכְתִיב (ויקרא טו) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ יְכַבֵּס בְּגָדָיו:

**וְעַל גַּבָּיו מַדָּף**. כָּל הַכֵּלִים שֶׁעַל גַּבֵּי הַזָּב אֲפִלּוּ הֵן מֵאָה זֶה עַל גַּב זֶה טְמֵאִים טֻמְאַת מַדָּף, דְּהַיְנוּ טֻמְאָה קַלָּה, שֶׁאֵינָן מְטַמְּאִין אָדָם וְכֵלִים כְּמוֹ מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב שֶׁהֵן תַּחְתָּיו, אֲבָל מְטַמְּאִים אֳכָלִים וּמַשְׁקִים. וּמַדָּף הוּא לְשׁוֹן קוֹל עֶלֶה נִדָּף (ויקרא כו) כְּלוֹמַר טֻמְאָה קַלָּה. פֵּרוּשׁ אַחֵר, לְשׁוֹן רֵיחוֹ נוֹדֵף, שֶׁרֵיחַ טֻמְאַת הַזָּב הוֹלֶכֶת לְמֶרְחוֹק לְטַמֵּא כָּל הַכֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָגַע בָּהֶם:

**מַה שֶּׁאֵין הַמֵּת מְטַמֵּא**. דְּכֵלִים שֶׁתַּחְתָּיו שֶׁל מֵת אֵין טְמֵאִים אֶלָּא רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי וּשְׁלִישִׁי בִּלְבַד, מִדִּין מַגָּע. שֶׁהַכְּלִי שֶׁנָּגַע בַּמֵּת הֲרֵי הוּא כַּמֵּת, וְעוֹשֶׂה הַכְּלִי שֶׁנָּגַע בּוֹ אָב, וְהַשְּׁלִישִׁי שֶׁנָּגַע בּוֹ נַעֲשֶׂה רִאשׁוֹן, וְתוּ אֵינָן מְטַמְּאִין כֵּלִים, דְּאֵין כֵּלִים מְקַבְּלִים טֻמְאָה אֶלָּא מֵאָב הַטֻּמְאָה. וְכֵן כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו שֶׁל מֵת אֵינָן טְמֵאִים אֶלָּא רִאשׁוֹן שֵׁנִי וּשְׁלִישִׁי בִּלְבַד מִדִּין מַגָּע, וְלֹא מִדִּין מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב:

## משנה ג

**כַּזַּיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי**. אֵבֶר שֶׁפֵּרֵשׁ מִן הָאָדָם הַחַי, דִּינוֹ שֶׁהוּא מְטַמֵּא כָּל זְמַן שֶׁהוּא אֵבֶר שָׁלֵם, בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, כְּמֵת עַצְמוֹ, דִּכְתִיב (במדבר יט) בַּחָלָל חֶרֶב אוֹ בְּמֵת, אֵבֶר שֶׁהִבְדִּילַתּוּ הַחֶרֶב מִן הַחַי הֲרֵי הוּא כְּמֵת. וְהַבָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי אֵינוֹ מְטַמֵּא עַד שֶׁיִּהְיֶה אֵבֶר שָׁלֵם. וּכְשֶׁפֵּרֵשׁ כַּזַּיִת בָּשָׂר מֵאֵבֶר מִן הַחַי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא כִּדְמְפָרֵשׁ טַעֲמָא וְאָזֵיל:

**עָצֶם כַּשְּׂעֹרָה**. מִן הַמֵּת, מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, דִּכְתִיב (שם) וְעַל הַנֹּגֵעַ בַּעֶצֶם, וְהָלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּכַשְּׂעֹרָה. וּכְשֶׁפֵּרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי רַבִּי נְחוּנְיָא מְטַמֵּא וְכוּ':

**מָצִינוּ אֵבֶר מִן הַחַי כְּמֵת שָׁלֵם**. כִּדְיָלְפִינַן מִקְּרָא בַּחָלָל חֶרֶב אוֹ בְּמֵת:

**אִם טִמֵּאתָ כַּזַּיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַמֵּת**. כְּלוֹמַר דִּין הוּא שֶׁכַּזַּיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַמֵּת יְהֵא טָמֵא, שֶׁכֵּן יֵשׁ בּוֹ חֻמְרָא אַחֶרֶת, שֶׁעֶצֶם כַּשְּׂעֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ נַמִּי טָמֵא:

**אֲבָל נִטְמָא כַּזַּיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי**. בִּתְמִיָּה. שֶׁהֲרֵי אֵין בּוֹ זֹאת הַחֻמְרָא:

**שֶׁכֵּן טְהֹרָתָ עֶצֶם כַּשְּׂעֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ**. דְּהָא תְּנַן לְעֵיל עֶצֶם כַּשְּׂעֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֲרִין. וּמִדְּבְרֵי עַצְמוֹ עָשׂוּ פְּרָכָא לְמָה מָצִינוּ שֶׁהֵבִיא, וְכֵן לְרַבִּי נְחוּנְיָא:

**שֶׁהַבָּשָׂר נוֹהֵג בַּנְּבֵלוֹת וּבַשְּׁרָצִים וְכוּ'**. דִּכְתִיב (ויקרא יא) וְהַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָם, בְּנִבְלָתָם וְלֹא בְּעֶצְמוֹת וְלֹא בַּקְּרָנַיִם וְלֹא בַּטְּלָפַיִם, אַלְמָא אֵין הָעֶצְמוֹת מְטַמְּאִים מְשׁוּם נְבֵלָה:

**אֲבָר שֶׁיֵּשׁ עָלָיו בָּשָׂר כָּרָאוּי**. אֲבָר אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בּוֹ בָּשָׂר וְגִידִים וַעֲצָמוֹת, דִּכְתִיב (במדבר יט) אוֹ בְּעֶצֶם אָדָם, מָה אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בָּשָׂר וְגִידִים וַעֲצָמוֹת, אַף כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בָּשָׂר וְגִידִים וַעֲצָמוֹת. וְאִם חָסֵר מִן הַבָּשָׂר שֶׁהָיָה עָלָיו וְנִשְׁאַר בּוֹ בָּשָׂר כָּרָאוּי שֶׁיַּעֲלֶה אֲרוּכָה וְיַבְרִיא אִם הָיָה מְחֻבָּר בְּאָדָם חַי, מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר. וְהַיְנוּ דְּקָאָמַר חָסֵר הַבָּשָׂר טָמֵא. אֲבָל אִם נֶחְסַר כָּל שֶׁהוּא מִן הָעֶצֶם שֶׁבָּאֵבָר, שׁוּב אֵינוֹ מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר. וְהַיְנוּ דְּקָאָמַר חָסֵר הָעֶצֶם טָהוֹר, כְּלוֹמַר טָהוֹר מִשּׁוּם אֵבֶר אֲבָל טָמֵא מִשּׁוּם בָּשָׂר, וְאִם כֵּן מָצִינוּ שֶׁמְּרֻבֶּה טֻמְאַת בָּשָׂר מִטֻּמְאַת עֶצֶם:

**וְהוּא כִּבְרִיָּתוֹ**. בָּשָׂר וְגִידִים וַעֲצָמוֹת:

**כַּזַּיִת בָּשָׂר מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל**. אָמְרוּ לְפִי שֶׁתְּחִלַּת בְּרִיָּתוֹ שֶׁל אָדָם כַּזַּיִת, לְפִיכָךְ שִׁעוּר טֻמְאָתוֹ בְּכַזַּיִת:

**וְרֹב עֲצָמוֹת**. רֹב מִנְיַן עַצְמוֹתָיו שֶׁל אָדָם, שֶׁמִּנְיַן עַצְמוֹתָיו שֶׁל אָדָם מָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה, נִמְצָא הָרֹב מֵאָה וְעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ:

**חֶסֶר הַבָּשָׂר**. מִשִּׁעוּר שֶׁל כַּזַּיִת:

**טָהוֹר**. גָּמוּר מִלְּטַמֵּא, לֹא בְּמַגָּע וְלֹא בְּמַשָּׂא וְלֹא בְּאֹהֶל:

**חֶסֶר רֹב עֲצָמוֹת מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא**. דְּעֶצֶם כַּשְּׂעֹרָה מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, אַלְמָא מְרֻבֶּה טֻמְאַת עֲצָמוֹת מִטֻּמְאַת בָּשָׂר, דְּאִלּוּ עֲצָמוֹת כְּשֶׁנֶּחְסְרוּ מִשִּׁעוּרָן עֲדַיִן נִשְׁאַר בָּהֶן טֻמְאָה, וּבָשָׂר כְּשֶׁנֶּחְסַר מִשִּׁעוּרוֹ טָהוֹר גָּמוּר:

**רֹב בְּנָיְנוֹ**. כְּגוֹן שְׁתֵּי שׁוֹקַיִם וְיֶרֶךְ אֶחָד. וְכָל בְּנָיְנוֹ שֶׁל אָדָם הֵן שְׁתֵּי שׁוֹקַיִם וְהַיְרֵכַיִם וְהַצְּלָעוֹת וְהַשִּׁדְרָה:

**אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן רֻבַּע**. דְּרֻבַּע קַב עֲצָמוֹת שֶׁל מֵת מְטַמְּאִים בְּאֹהֶל אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶם רֹב מִנְיָן וְלֹא רֹב בְּנָיְן. וְכֵן רֹב מִנְיָן אוֹ רֹב בְּנָיְן מְטַמְּאִים אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן רֻבַּע. אֲבָל בָּשָׂר כְּשֶׁהוּא פְּחוּת מִכַּזַּיִת אֵין לְךָ בּוֹ דָּבָר שֶׁיְּבִיא לוֹ אֶת הַטֻּמְאָה:

**אִם אֲמַרְתֶּם בַּמֵּת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֹב וְרֻבַּע וְרָקָב**. דִּין הוּא שֶׁכַּזַּיִת בָּשָׂר וְעֶצֶם כַּשְּׂעֹרָה הַפּוֹרְשִׁים מִן הַמֵּת שֶׁיִּהְיוּ טְמֵאִים, שֶׁכֵּן יֵשׁ בַּמֵּת חֲמֵרוֹת שֶׁל רֹב וְרֻבַּע וְרָקָב:

**תֹּאמְרוּ בַּחַי שֶׁאֵין בּוֹ**. חֲמֵרוֹת הַלָּלוּ, שֶׁאֵינוֹ דִּין שֶׁיִּהְיוּ לֹא כַּזַּיִת בָּשָׂר וְלֹא עֶצֶם כַּשְּׂעֹרָה הַפּוֹרְשִׁים מֵאֲבָר מִן הַחַי טְמֵאִים אֶלָּא טְהוֹרִים. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:

**וְרָקָב**. גּוּפוֹ שֶׁל מֵת כְּשֶׁכָּלָה לַחוּתוֹ וְנַעֲשָׂה כְּמִין עָפָר, זֶהוּ רָקָב, שֶׁמְּטַמֵּא כְּמִלֹּא תְּרָוֵד, וְשִׁעוּרוֹ מִלֹּא חָפְנַיִם שֶׁל אָדָם בֵּינוֹנִי. וְאֵין מִלֹּא תַּרְוֵד רָקָב מְטַמֵּא אֶלָּא מִן הַמֵּת שֶׁנִּקְבַּר עֵרֹם בְּאָרוֹן שֶׁל שַׁיִשׁ וּמְכֻסֶּה בְּכִסּוּי שֶׁל שַׁיִשׁ, עַד שֶׁנּוֹדַע בְּוַדַּאי שֶׁאֵין בּוֹ תַּעֲרֹבֶת רִקְבּוֹן

שֶׁל בֶּגֶד אוֹ שֶׁל עֵץ אוֹ עָפָר אַחֵר. אֲבָל מֵת שֶׁנִּקְבַּר בִּכְסוּתוֹ אוֹ בְּאָרוֹן שֶׁל עֵץ אוֹ בֶּעָפָר, אֵין לוֹ רָקָב. וְכֵן מֵת שֶׁנִּקְבַּר חָסֵר אֵבֶר אֵין לוֹ רָקָב:

## פרק ז

### משנה א

**הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.** פִּדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר שֶׁמֵּת. שֶׁה שֶׁהִפְרִישׁוֹ לְפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר וּמֵת:

**כְּחֻמַּשׁ סְלָעִים.** שֶׁל פִּדְיוֹן הַבֵּן שֶׁחַיָּב בַּאֲחֲרָיוּתָן:

**כְּפִדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.** דְּאִם אָבַד אֵינוֹ חַיָּב בַּאֲחֲרָיוּתוֹ, דְּהַהוּא כֶּסֶף חִיּוּבֵיהּ רַחְמָנָא לֶאֱכֹל בִּירוּשָׁלַיִם, וְהָא אָזַל לֵיהּ. וְטַעֲמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שֶׁכֵּן מָצִינוּ שֶׁהִקִּישׁ הַכָּתוּב פֶּטֶר חֲמוֹר לִבְכוֹר אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לד) וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְגוֹ' וְכֹל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה:

**וַחֲכָמִים אוֹמְרִים.** אֲמַר קְרָא (במדבר יח) אַךְ פָּדֹה תִּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה, לִפְדִיָּה הֵקַשְׁתִּיו וְלֹא לְדָבָר אַחֵר:

### משנה ב

**לֹא פָסְלוּ אֶת צִירָן.** דְּהֵקֵלּוּ בְּצִיר שֶׁל חֲגָבִים טְמֵאִים שֶׁאֵינוֹ אוֹסֵר תַּעֲרָבְתּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם דָּם וְאֵינוֹ אֶלָּא לַחְלוּחִית בְּעָלְמָא. וְזוֹ הָיְתָה מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה. וְעֵדוּתוֹ שֶׁל רַבִּי צָדוֹק הוֹסִיף עַל מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה לוֹמַר שֶׁהוּא טָהוֹר, דְּלֹא מַבְעִיא דְּאֵינוֹ אוֹסֵר אֶת תַּעֲרָבְתּוֹ אֶלָּא אֲפִלּוּ הוּא עַצְמוֹ טָהוֹר:

### משנה ג

**עַל זוֹחֲלִין שֶׁרָבוּ עַל הַנּוֹטְפִים.** זוֹחֲלִין הֵן כְּגוֹן נְהָרוֹת שֶׁהֵם נִגָּרִים עַל גַּבֵּי קַרְקַע. לְשׁוֹן זֹחֲלֵי עָפָר (דברים לב). וְדִינָן כְּמַעְיָן, שֶׁהֵן מְטַהֲרִים בְּזוֹחֲלִין וּבְכָל שֶׁהֵן, וְהֵן כְּשֵׁרִים לְקַדֵּשׁ בָּהֶן מֵי חַטָּאת וְלִטְבִילַת זָבִים.

**נוֹטְפִים.** הֵן כְּגוֹן מֵי גְּשָׁמִים, וְדִינָן כְּמִקְוֶה לְטַהֵר בְּאַרְבָּעִים סְאָה וּבְאַשְׁבֹּרֶן, וּפְסוּלִים לְמֵי חַטָּאת, שֶׁאֵינָן מַיִם חַיִּים, וְכֵן לִטְבִילַת זָבִין. וּכְשֶׁנִּתְעָרְבוּ זוֹחֲלִין בְּנוֹטְפִין וְרַבּוּ הַזּוֹחֲלִין, דִּינָן כְּזוֹחֲלִין, וּכְשֵׁרִים לְקַדֵּשׁ בָּהֶן מֵי חַטָּאת וְלִטְבִילַת זָבִים, וּמְטַהֲרִים בְּזוֹחֲלִים וּבְכָל שֶׁהֵן:

**בְּבִירַת הַפִּלְיָא.** שֵׁם מָקוֹם:

### משנה ד

**בַּעֲלֵה אֲגוּז.** הַקְּלִפָּה הַחִיצוֹנָה שֶׁל אֱגוּז, דְּהַיְנוּ הַקְּלִפָּה הַיְרֻקָּה כְּשֶׁהִיא לַחָה. אִם עָשָׂאָהּ כְּמִין מַרְזֵב לְהָיוֹת הַמַּיִם הַזּוֹחֲלִים נִכְנָסִים בָּהּ וּמְקַלְּחִים מִמֶּנָּה לַחוּץ, דִּין זוֹחֲלִים יֵשׁ לַמַּיִם הַמְקַלְּחִים מִמֶּנָּה, וְהֵם כְּשֵׁרִים לְמֵי חַטָּאת וְלִטְבִילַת זָבִים וְכוּ'. וְלֹא אָמְרִינַן הוֹאִיל וְנִכְנְסוּ

בְּתוֹךְ קְלִפָּה זוֹ שֶׁיֵּשׁ לָהּ בֵּית קִבּוּל וּמִשָּׁם מְקַלְקְחִין לַחוּץ שׁוּב לֹא יִהְיֶה לָהֶם דִּין זוֹחֲלִים, לְפִי שֶׁאוֹתָהּ קְלִפָּה אֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי:

**לִפְנֵי לִשְׁכַּת הַגָּזִית.** סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה שֶׁיּוֹשְׁבִים בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית:

## משנה ה

**קְלָל שֶׁל חַטָּאת.** כְּלִי חֶרֶס שֶׁאֵפֶר פָּרָה מֻנָּח בּוֹ. תַּרְגּוּם וְכַדְּהּ עַל שִׁכְמָהּ (בראשית כד) וְקוּלְתַהּ עַל כַּתְפַּהּ:

**שֶׁנִּתְּנוּ עַל גַּבֵּי הַשָּׁרֶץ.** וְלֹא נִטְמָא הַכְּלִי שֶׁאֵפֶר הַפָּרָה בְּתוֹכוֹ, דְּהָא אֵין כְּלִי חֶרֶס מִטַּמֵּא מִגַּבּוֹ, אַף עַל פִּי כֵן הָאֵפֶר טָמֵא, מְשׁוּם דְּמֻנָּח בְּמָקוֹם טָמֵא, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה (במדבר יט) וְהִנִּיחַ מְחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר:

**שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר.** דְּסָבַר הוֹאִיל וְהַכְּלִי שֶׁהָאֵפֶר בְּתוֹכוֹ טָהוֹר הוּא, שַׁפִּיר קָרֵינָא בֵּיהּ מָקוֹם טָהוֹר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

**עַל מִי שֶׁנָּזַר שְׁתֵּי נְזִירוּת.** סְתָם. וְכָל סְתָם נְזִירוּת שְׁלֹשִׁים יוֹם:

**שֶׁאִם גִּלַּח אֶת הָרִאשׁוֹנָה יוֹם שְׁלֹשִׁים.** דִּלְכַתְּחִלָּה לֹא מִבַּעְיָא לֵיהּ לְגַלֵּחַ אֶלָּא יוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה נְזִירוּת שְׁלֹשִׁים יוֹם גְּמוּרִים. וְאִם גִּלַּח יוֹם שְׁלֹשִׁים, עָלְתָה לוֹ נְזִירוּת, דְּאָמְרִינַן מִקְצָת הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ:

**וְאִם גִּלַּח יוֹם שִׁשִּׁים חָסֵר אֶחָד יָצָא.** שֶׁיּוֹם שִׁלֹּשִׁים שֶׁל נְזִירוּת רִאשׁוֹנָה עוֹלֶה לְכָאן וּלְכָאן, וְכֵיוָן שֶׁיּוֹם שְׁלֹשִׁים שֶׁל רִאשׁוֹנָה נִמְנֶה גַּם מִן הַנְּזִירוּת הַשְּׁנִיָּה, נִמְצְאוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁל נְזִירוּת שְׁנִיָּה כְּלִים בְּשִׁשִּׁים חָסֵר אֶחָד:

## משנה ו

**וְלַד שְׁלָמִים לֹא יִקָּרֵב שְׁלָמִים.** אֶלָּא כּוֹנְסוֹ לְכִפָּה וּמֵת. מִשּׁוּם גְּזֵרָה, דְּאִי אָמַרְתְּ וְלַד שְׁלָמִים יֵשׁ לוֹ תַּקָּנָה, אָתֵי לְאַשְׁהוּיֵי לְאֵם עַד שֶׁתֵּלֵד וְיִגַּדֵּל עֲדָרִים מִן הַוְּלָדוֹת וְאָתֵי בְּהוּ לִידֵי גְּזֵזָה וַעֲבוֹדָה:

**וְאָכַלְנוּ וְלָדָהּ שְׁלָמִים בָּחָג.** בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת קָאָמַר. שֶׁאִם הָיָה מַמְתִּין וּמְצַפֶּה לְחַג הַסֻּכּוֹת, נִמְצָא עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב) וּבָאתָ שָׁמָּה וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה, דְּמַשְׁמַע בְּרֶגֶל רִאשׁוֹן שֶׁתָּבֹא שָׁמָּה הֲבֵא כָּל נְדָרִים שֶׁעָלֶיךָ. מִיהוּ בְּלָאו דִּלְאו תְּאַחֵר אֵינוֹ עוֹבֵר עַד שֶׁיַּעֲבְרוּ עָלָיו שְׁלֹשׁ רְגָלִים:

## משנה ז

**אֲרוּכוֹת שֶׁל נַחְתּוֹמִים.** פִּשּׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ, שֶׁהַנַּחְתּוֹמִים עוֹרְכִים שָׁם כִּכָּרוֹת שֶׁל לֶחֶם בְּשָׁעָה שֶׁעוֹשִׁין הַפַּת. אֲרוּכוֹת, כְּמוֹ עֲרוּכוֹת:

**שֶׁהֵן טְמֵאוֹת מִדְּרַבָּנָן**. דִּנְהִי דְּמִן הַתּוֹרָה פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ אֵין מְקַבְּלִין טֻמְאָה, רַבָּנָן גָּזוּר עֲלַיְהוּ, כִּדְמוּכָח בְּמַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק ב':

**שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר**. דְּסָבַר לֹא חָשִׁיבִי כֵּלִים כְּלָל, וַאֲפִלּוּ כִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ לֹא הֲווּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

**שֶׁחִתְּכוֹ חֲלִיּוֹת**. שֶׁחִתְּכוֹ לַתַּנּוּר בָּרָחְבּוֹ לְחֲלִיּוֹת וְהִנִּיחַ חֲלִיָּא עַל גַּבֵּי חֲלִיָּא וְנָתַן חֹל בֵּין חֲלִיָּא לְחֲלִיָּא, וְטָח אוֹתוֹ בְּטִיט וְעָשָׂה לוֹ טְפֵלָה שֶׁל טִיט סָבִיב לְעַבּוֹתוֹ לִשְׁמֹר חֻמּוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשִׂים לַתַּנּוּרִים:

**שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר**. דְּכֵיוָן דְּיֵשׁ חֹל בֵּין הַסְּדָקִין, כְּשֶׁבּוּר דָּמֵי. וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים, שֶׁהַטְּפֵלָה עוֹשָׂה אֶת כֻּלּוֹ אֶחָד וּמְחַבֶּרֶת אֶת הַסְּדָקִים, וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ חֹל בֵּין חֲלִיָּא לְחֲלִיָּא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

**שֶׁמְּעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה בְּכָל אָדָר**. עַד עֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר יֵשׁ זְמַן לְבֵית דִּין לוֹמַר מְעֻבֶּרֶת הַשָּׁנָה, וְהַחֹדֶשׁ הַבָּא הוּא אֲדָר שֵׁנִי. אֲבָל בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים לַאֲדָר אֵין יְכוֹלִים לְעַבֵּר אֶת הַשָּׁנָה, הוֹאִיל וְרָאוּי לְקַבְּעוֹ נִיסָן, כַּמְפֹרָשׁ בִּפְסָחִים פֶּרֶק מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ [דף נו]:

**עַל תְּנַאי**. אִם יִרְצֶה הַנָּשִׂיא תִּהְיֶה מְעֻבֶּרֶת וְאִם לָאו לֹא תִּהְיֶה מְעֻבֶּרֶת:

## משנה ח

**מוֹסַף הַיּוֹרֶה שֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים**. דֶּרֶךְ שׁוֹלְקֵי זֵיתִים וְצַבָּעִים, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם יוֹרוֹת גְּדוֹלוֹת, וְעוֹשִׂים לָהֶם תּוֹסֶפֶת טִיט עַל שְׂפָתָם שֶׁיַּעֲלוּ בָּהּ הַמַּיִם בְּעֵת רְתִיחָתָם. וְשֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים טְמֵא, לְפִי שֶׁאוֹתָהּ תּוֹסֶפֶת צְרִיכָה לַכֵּלִי וּמִשְׁתַּמְּשִׁין בָּהּ, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה גַּבֵּי תַּנּוּר וְכִירַיִם (ויקרא יא) וּטְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם, וְדָרְשִׁינַן לָכֶם, כָּל שֶׁבִּצְרִיכֵיכֶם, כְּלוֹמַר הַדָּבָר מִן הַכְּלִי שֶׁאַתֶּם צְרִיכִים לוֹ וּמִשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ הוּא שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה:

**וְשֶׁל צַבָּעִים טָהוֹר**. שֶׁאֵין הַצַּבָּעִים מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּאוֹתָהּ תּוֹסֶפֶת לְפִי שֶׁיְּרֵאִים שֶׁמָּא יִפָּסֵד צִבְעָם:

## משנה ט

**עַל הַחֵרֶשֶׁת שֶׁהִשִּׂיאָהּ אֲבִיהָ**. אַף עַל גַּב דְּהַוְיָא אֵשֶׁת אִישׁ גְּמוּרָה שֶׁהֲרֵי קִבֵּל אֲבִיהָ קִדּוּשֶׁיהָ כְּשֶׁהִיא קְטַנָּה, אֲפִלּוּ הָכִי יוֹצְאָה בְּגֵט וּמְקַבֶּלֶת אֶת גִּטָּהּ כְּשֶׁהִיא חֵרֶשֶׁת, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהּ דַּעַת, לְפִי שֶׁהָאִשָּׁה מִתְגָּרֶשֶׁת בְּעַל כָּרְחָהּ, הִלְכָךְ לֹא בָּעִינַן דַּעְתָּהּ:

**וְעַל קְטַנָּה בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן**. וְהִיא יְתוֹמָה, דְּלֹא הָיוּ נִשּׂוּאֶיהָ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, שֶׁאוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, דְּרַבָּנָן. וְלֹא גָּזְרִינַן תְּרוּמָה דְּרַבָּנָן אַטּוּ תְּרוּמָה דְּאוֹרַיְתָא:

**מָרִישׁ**. קוֹרֶה:

**בִּירָה**. בַּיִת גָּדוֹל:

**מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַשָּׁבִים**. שֶׁאִם אַתָּה מַצְרִיכוֹ לְקַעְקֵעַ בִּירָתוֹ וּלְהַחֲזִיר מָרִישׁ עַצְמוֹ, יִמָּנַע מִלַּעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה:

**שֶׁלֹּא נוֹדָעָה לָרַבִּים**. שֶׁהִיא גְּזוּלָה:

**שֶׁהִיא מְכֻפֶּרֶת**. וְאֵין צָרִיךְ לְהָבִיא אַחֶרֶת:

**מִפְּנֵי תִּקּוּן מִזְבֵּחַ**. שֶׁלֹּא יִהְיוּ כֹּהֲנִים עֲצֵבִים שֶׁאָכְלוּ חֻלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה, וְנִמְצָא מִזְבֵּחַ בָּטֵל, שֶׁנִּמְנָעִים מִלַּעֲבֹד עֲבוֹדָה:

## פרק ח

### משנה א

**הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל דַּם נְבֵלוֹת שֶׁהוּא טָהוֹר**. מִלְּטַמֵּא כַּנְּבֵלָה בְּכַזַּיִת. אֲבָל מְטַמֵּא בִּרְבִיעִית. שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁיְּטַמֵּא דָּמוֹ כִּבְשָׂרוֹ אֶלָּא הַשֶּׁרֶץ בִּלְבַד. וּלְעִיל [רֵישׁ פֶּרֶק ה'] דִּתְנַן דַּם נְבֵלוֹת בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין, לְגַמְרֵי הָיוּ בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִים. וּבֵית הִלֵּל מְטַמְּאִין, אֲבָל לֹא כַּנְּבֵלָה שֶׁמְּטַמֵּא בְּכַזַּיִת, אֶלָּא בִּרְבִיעִית:

**שֶׁנָּגַע טָמֵא בְּמִקְצָתוֹ שֶׁטִּמֵּא אֶת כֻּלּוֹ**. מַעֲלָה עָשׂוּ בַּקֹּדֶשׁ וּבְאֵפֶר חַטָּאת, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵם גּוּפִים חֲלוּקִים, אִם מָנְחִים בְּתוֹךְ כְּלִי אֶחָד וְנָגַע דָּבָר שֶׁהוּא מְטַמֵּא לְקֹדֶשׁ בְּמִקְצָתָן, נִטְמְאוּ כֻּלָּן, שֶׁהַכְּלִי מְצָרְפָן לְהַחֲשִׁיבָן כְּאִלּוּ הֵן גּוּף אֶחָד. וְאַסְמְכוּהּ אַקְרָא דִּכְתִיב (במדבר ז) כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת, הַכָּתוּב עָשָׂה לְכָל מַה שֶּׁבְּכַף אַחַת:

**הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא**. דְּאִלּוּ מֵעֵדוּתוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן בְּתֵירָא לֹא שָׁמַעְנוּ אֶלָּא עַל הַטָּמֵא, וּבָא רַבִּי עֲקִיבָא וְהוֹסִיף אֲפִלּוּ טָבוּל יוֹם שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא פּוֹסֵל בִּלְבַד, אִם נָגַע בְּמִקְצָתָן פָּסַל אֶת כֻּלָּן. וְרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ, דְּמֵעֵדוּתוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן לֹא שָׁמַעְנוּ שֶׁמְּצָרֵף אֶלָּא כְּלִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹךְ, אֲבָל כְּלִי שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ לֹא שָׁמַעְנוּ שֶׁמְּצָרֵף, וּבָא רַבִּי עֲקִיבָא וְהוֹסִיף שֶׁאֲפִלּוּ סֹלֶת וּקְטֹרֶת וּלְבוֹנָה וְנֶחְלָקִים שֶׁאֵינָן בְּתוֹךְ כְּלִי, אֶלָּא צְבוּרִים וּמֻנָּחִים עַל לוּחַ אוֹ דַּף שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ, הֲרֵי הֵן כְּאִלּוּ מֻנָּחִים בְּתוֹךְ כְּלִי, וְנַעֲשִׂים כְּאִלּוּ הֵן גּוּף אֶחָד:

**וְהַגָּחָלִים**. אוֹתָן שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל חוֹתָה בַּמַּחְתָּה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. אִם נָגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָן, נִפְסְלוּ כֻּלָּן. וּמַעֲלָה עָשׂוּ בָּהֶן, שֶׁאֵין הַגָּחָלִים בְּנֵי קַבּוֹלֵי טֻמְאָה:

### משנה ב

**קְטַנָּה בַּת יִשְׂרָאֵל**. וְהִיא יְתוֹמָה, כִּדְפָרֵישְׁנָא בְּשִׁלְהֵי פִּרְקִין דִּלְעֵיל. וְהוֹסִיף כָּאן כְּשֶׁנִּכְנְסָה לַחֻפָּה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה. דְּמֵעֵדוּת דִּלְעֵיל לֹא שָׁמַעְנוּ שֶׁאוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה אֶלָּא כְּשֶׁנִּבְעֲלָה:

**שֶׁהֲרֵהֲנָה**. שֶׁנִּתְמַשְׁכְּנָה בִּידֵי נָכְרִים:

**וְעֵדָיָה**. אוֹתָן שֶׁהֵעִידוּ שֶׁהָרְהֲנָה:

**הַאֲמִינוּ שֶׁלֹּא נִסְתְּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמְאָה**. וְדָוְקָא לְזֹאת שֶׁעֵדֶיהָ מְעִידִים עָלֶיהָ שֶׁלֹּא נִטְמְאָה, הוּא דְּאָמְרִי רַבָּנָן הַאֲמִינוּ לָהּ, וְשֶׁלֹּא כַּדִּין רְחָקוּהָ בָּנֶי מִשְׁפַּחְתָּהּ. אֲבָל אִם אֵין לָהּ עֵדִים, כָּל אִשָּׁה שֶׁנֶּחְבְּשָׁה עַל יְדֵי מָמוֹן בִּזְמַן שֶׁיַּד הַנָּכְרִים תַּקִּיפָה, אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ כֹּהֵן, לֹא שָׁנָא הֲרְהֲנָה מִדַּעְתָּהּ וְלֹא שָׁנָא נֶחְבְּשָׁה:

## משנה ג

**אַלְמָנַת עִסָּה**. מִשְׁפָּחָה אַחַת שֶׁנִּתְעָרֵב בָּהּ סְפֵק חָלָל, כָּל אֶחָד מִבְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה סָפֵק אִם הוּא אוֹתוֹ סָפֵק שֶׁנִּתְעָרֵב בָּהֶן אִם לָאו. וְאִשָּׁה שֶׁנִּשֵּׂאת לְאֶחָד מִבְּנֵי אוֹתָהּ מִשְׁפָּחָה וּמֵת בַּעְלָהּ, הֵיא קְרוּיָה אַלְמָנַת עִסָּה, שֶׁכְּמוֹ שֶׁהָעִסָּה נִלּוֹשָׁה וּמְעֹרֶבֶת, כָּךְ זֹאת הָאִשָּׁה מְעֹרֶבֶת מִסְפֵּקוֹת. סָפֵק אִם בַּעְלָהּ הוּא אוֹתוֹ סָפֵק חָלָל, וַאֲפִלּוּ אִם הוּא אוֹתוֹ סָפֵק חָלָל שֶׁמָּא אֵינוֹ חָלָל לְפִי הָאֱמֶת. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר אוֹתָהּ לַכְּהֻנָּה, שֶׁיֵּשׁ כָּאן סְפֵק סְפֵקָא וּלְקֻלָּא. וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל סָבַר אַף עַל גַּב דִּבְעָלְמָא סְפֵק סְפֵקָא לְקֻלָּא, הָכָא שָׁאנֵי, דְּמַעֲלָה עָשׂוּ בְּיוֹחֲסִין:

**שֶׁהַעִסָּה כְּשֵׁרָה לְטַמֵּא וּלְטַהֵר**. כְּלוֹמַר שֶׁהַמִּשְׁפָּחָה שֶׁנִּתְעָרֵב בָּהּ סְפֵק חָלָל הֲרֵי הִיא בְּחֶזְקַת כְּשֵׁרוּת כִּשְׁאָר הַמִּשְׁפָּחוֹת הַמְיֻחָסוֹת, וּכְמוֹ שֶׁשְּׁאָר הַמִּשְׁפָּחוֹת אוֹמְרוֹת זוֹ טְמֵאָה וּמִתְרַחֲקִים מִמֶּנָּה וְזוֹ טְהוֹרָה וּמְקָרְבִים אוֹתָהּ, כָּךְ מִשְׁפָּחָה זוֹ שֶׁנִּטְמַע בָּהּ סְפֵק חָלָל, אֵין יְכוֹלִים לוֹמַר הוֹאִיל וְנִטְמַע בָּהּ סְפֵק אֵין צְרִיכִים יוֹתֵר לְבִדֹּק כְּשֶׁנּוֹשְׂאִים נָשִׁים אֵיזוֹ נִטְמְאָה וְאֵיזוֹ טְהוֹרָה, כְּדֵי לְרַחֵק הַטְּמֵאָה וּלְקָרֵב הַטְּהוֹרָה:

**קַבֵּלְנוּ עֲדוּתְכֶם**. נֶאֱמָנִים אַתֶּם בְּעֵינֵינוּ וּמַאֲמִינִים אָנוּ שֶׁכָּךְ שְׁמַעְתֶּם:

**שֶׁלֹּא לְהוֹשִׁיב בֵּית דִּין עַל כָּךְ**. לְהַתִּיר אַלְמָנַת עִסָּה לְכַתְּחִלָּה:

**הַכֹּהֲנִים שׁוֹמְעִים לָכֶם לְרַחֵק**. אִם תֹּאמְרוּ אֲסוּרָה:

**אֲבָל לֹא לְקָרֵב**. אִם תֹּאמְרוּ מֻתֶּרֶת. וּפְסַק הֲלָכָה, שֶׁאַלְמָנַת עִסָּה אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא לַכְּהֻנָּה לְכַתְּחִלָּה, וְאִם נִשֵּׂאת לֹא תֵּצֵא:

## משנה ד

**אַיִל קַמְצָא**. מִין חָגָב הוּא. תַּרְגּוּם כַּחֲגָבִים כְּקַמְצִין:

**דָּכָן**. טָהוֹר וּמֻתָּר בַּאֲכִילָה:

**וְעַל מַשְׁקֶה בֵּית מִטְבְּחַיָּא**. הַדָּם וְהַמַּיִם שֶׁהֵם בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם שֶׁבָּעֲזָרָה:

**דְּאִינּוּן דַּכְיָן**. אִיכָּא מַאן דְּאָמַר דַּכְיָן טְהוֹרִים לְגַמְרֵי. דְּטֻמְאַת מַשְׁקִין לָאו דְּאוֹרַיְתָא אֶלָּא רַבָּנָן הוּא דְּגָזוּר בְּהוּ טֻמְאָה, וּבְהֶנֵי לֹא גָּזוּר. וְאִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר דַּכְיָן טְהוֹרִים מִלְּטַמֵּא אֲחֵרִים, אֲבָל טֻמְאַת עַצְמָן יֵשׁ לָהֶן, דְּיֵשׁ לְמַשְׁקִין טֻמְאָה מִן הַתּוֹרָה לְהַטַּמֵּא, וְלֹא מָצוּ רַבָּנָן לְטַהֵר מַה שֶּׁטִּמְּאָה הַתּוֹרָה:

**וּדְיִקְרַב בְּמִיתָא מְסָאֵב**. הָכִי קָאָמַר, וְכָל דְּיִקְרַב וַדַּאי לְמִיתָא, מְסָאֵב. אֲבָל סָפֵק, אֲפִלּוּ טֻמְאַת מֵת חֲמוּרָה, טָהוֹר. וְכָל שֶׁכֵּן טֻמְאַת שֶׁרֶץ קַלָּה. וּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בָּא לְהַתִּיר. וְאַף עַל גַּב דִּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר דְּאוֹרַיְתָא הוּא, דְּכָל אִסּוּר סְפֵק טֻמְאָה מִסּוֹטָה יָלְפִינַן, דְּאַפִּיק לַהּ קְרָא בִּלְשׁוֹן טֻמְאָה, וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמְאָה, מַגִּיד לְךָ הַכָּתוּב שֶׁעַל הַסָּפֵק אָסוּרָה, וּמַה סּוֹטָה רְשׁוּת הַיָּחִיד, שֶׁהֲרֵי אֵין סְתִירָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אַף טֻמְאַת סָפֵק אֵינָהּ אֶלָּא בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, מִכָּל מָקוֹם קוֹדֶם שֶׁבָּא יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר הָיוּ אוֹמְרִים הֲלָכָה וְאֵין מוֹרִין כֵּן, וּבָא הוּא וְהֵעִיד שֶׁמּוֹרִין כֵּן לְכַתְּחִלָּה לְטַהֵר כָּל סָפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים:

**וְקָרוּ לֵיהּ יוֹסֵי שָׂרְיָא**. לְפִי שֶׁהִתִּיר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁהָיוּ נוֹהֲגִין בָּהֶן אִסּוּר. שֶׁכָּל בֵּית דִּין שֶׁמַּתִּיר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁאֵין הַהֶתֵּר שָׁלֵם פָּשׁוּט, קָרוּ לֵיהּ בֵּי דִינָא שָׂרְיָא:

## משנה ה

**שֶׁמִּשִּׁיאִין הָאִשָּׁה עַל פִּי עֵד אֶחָד**. אִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם וּבָא עֵד אֶחָד וְאָמַר שֶׁמֵּת, מַשִּׂיאִים אֶת אִשְׁתּוֹ עַל פִּיו:

**בְּדִיר הָעֲצִים**. לִשְׁכָּה שֶׁשָּׁם הָיוּ אוֹצְרִים כָּל עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה, וְהִיא הָיְתָה בְּמִקְצוֹעַ מִזְרָחִית צְפוֹנִית שֶׁל עֶזְרַת נָשִׁים. וּמָצְאוּ שָׁם עֲצָמוֹת שֶׁל מֵתִים, וְאָמְרוּ חֲכָמִים, מְלֵקֵט עֶצֶם עֶצֶם וְהַכֹּל טָהוֹר, וְלֹא חִישִׁינַן שֶׁמָּא נִטְמְאוּ בָּהֶם אָדָם וְכֵלִים, מִשּׁוּם דְּעֶזְרַת נָשִׁים דִּין רְשׁוּת הָרַבִּים יֵשׁ לָהּ וְהָוֵי סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים דִּסְפֵקוֹ טָהוֹר. וּבְמַסֶּכֶת זְבָחִים פֶּרֶק בָּתְרָא [דַּף קיג] מַיְתֵי גְּמָרָא שֶׁרָצוּ לִגְזֹר טֻמְאָה עַל כָּל יְרוּשָׁלַיִם בִּשְׁבִיל אוֹתָן עֲצָמוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בְּדִיר הָעֲצִים, אֶלָּא שֶׁאָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֹא בוּשָׁה וּכְלִמָּה הִיא לָנוּ שֶׁנְּגְזֹר טֻמְאָה עַל עִיר אֲבוֹתֵינוּ:

## משנה ו

**שָׁמַעְתִּי שֶׁמַּקְרִיבִים אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בַּיִת**. לְפִי שֶׁקְּדֻשָּׁה שֶׁקִּדֵּשׁ שְׁלֹמֹה אֶת הַבַּיִת, קְדֻשָּׁה לִשְׁעָתָהּ וְקְדֻשָּׁה לֶעָתִיד לָבֹא. וְכֵן קְדֻשַּׁת יְרוּשָׁלַיִם קְדֻשָּׁה לְעוֹלָם. אֲבָל קְדֻשַּׁת שְׁאָר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא קְדֻשָּׁה בְּכִבּוּשׁ רִאשׁוֹן אֶלָּא לִשְׁעָתָהּ, עַד שֶׁחָזְרוּ עוֹלֵי בָּבֶל וְקִדְּשׁוּהָ קְדֻשָּׁה שְׁנִיָּה, וְאוֹתָהּ קְדֻשָּׁה קְדֻשָּׁה לֶעָתִיד לָבֹא:

## משנה ז

**הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי**. שֶׁהֶרְאָה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה בְּסִינַי דּוֹר דּוֹר וְדוֹרְשָׁיו, וְהֶרְאָהוּ שֶׁאֵין אֵלְיָהוּ בָּא לְטַמֵּא וּלְטַהֵר, לְרַחֵק וּלְקָרֵב, לְבָרֵר סְפֵק מִשְׁפָּחוֹת הַמְּטֻמְעוֹת מִי נִטְמַע וּמִי לֹא נִטְמַע, אֶלָּא יַנִּיחֵם וְהֵם כְּשֵׁרִים לֶעָתִיד לָבֹא, דַּהֲלָכָה הִיא מִשְׁפָּחָה שֶׁנִּטְמְעָה נִטְמְעָה:

**אֶלָּא לְרַחֵק הַמְקָרְבִים בִּזְרוֹעַ.** שֶׁהַכֹּל מַחֲזִיקִים אוֹתָן בִּפְסוּלִים, אֶלָּא שֶׁנִּתְקָרְבוּ בִּזְרוֹעַ. אֲבָל מִשְׁפָּחָה שֶׁנִּטְמְעָה מֵחֲמַת שֶׁלֹּא נוֹדַע פְּסוּלָהּ, יַנִּיחֶנָּה בְּכַשְׁרוּתָהּ:

**בֵּית צְרִיפָה.** כָּךְ שֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה:

וְרַחֲקָהּ. הִכְרִיז עֲלֵיהֶן שֶׁהֵן פְּסוּלִין:

**בֶּן צִיּוֹן.** אֵינָשׁ אַלְמָא הֲוָה וּבַעַל זְרוֹעַ:

**וְעוֹד מִשְׁפָּחָה אַחֶרֶת הָיְתָה שָּׁם.** שֶׁהָיְתָה פְּסוּלָה:

וְקֵרְבָהּ בֶּן צִיּוֹן בִּזְרוֹעַ. וְהִכְרִיז עֲלֵיהֶן שֶׁהֵן כְּשֵׁרִים לְהִתְחַתֵּן בָּהֶם. וְחָס הַתַּנָּא עַל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וְלֹא הִזְכִּיר שֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה הַפְּסוּלָה שֶׁקֵּרְבָהּ בֶּן צִיּוֹן בִּזְרוֹעַ כְּמוֹ שֶׁהִזְכִּיר שֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה הַכְּשֵׁרָה, לְלַמֶּדְךָ כַּמָּה צָרִיךְ אָדָם לִזָּהֵר שֶׁלֹּא לְסַפֵּר בִּגְנוּת חֲבֵרוֹ, וְלִהְיוֹת כּוֹסֶה קָלוֹן. אִם כָּךְ בִּפְסוּלִים, כָּל שֶׁכֵּן בִּכְשֵׁרִים:

**כְּגוֹן אֵלּוּ.** שֶׁכַּשְׁרוּתָן וּפַסְלוּתָן יְדוּעָה, אֶלָּא שֶׁנִּתְרַחֲקוּ בִּזְרוֹעַ וְנִתְקָרְבוּ בִּזְרוֹעַ:

**לְקָרֵב אֲבָל לֹא לְרַחֵק.** הַמִּשְׁפָּחָה הַכְּשֵׁרָה שֶׁנִּתְרַחֲקָה בִּזְרוֹעַ, הוּא מְקָרֵב. אֲבָל אֵינוֹ מְרַחֵק אוֹתָהּ שֶׁנִּתְקָרְבָה בִּזְרוֹעַ:

**שֶׁנֶּאֱמַר וְהִשִּׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים.** שֶׁעָתִיד לוֹמַר בָּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ זֶה מִבְּנֵי בָּנָיו שֶׁל זֶה. וּלְדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָבוֹת אֵלּוּ הַחֲכָמִים, וּבָנִים אֵלּוּ הַתַּלְמִידִים, שֶׁיִּהְיֶה לֵב כֻּלָּן שָׁוֶה וְלֹא יִפֹּל בֵּינֵיהֶן מַחֲלֹקֶת: